

” Saarioisten menestyksen takeena on aina ollut hyvä tuotekehitys. Panostamme voimakkaasti maukkaiden, kuluttajille ja asiakkaille mieluisten tuotteiden kehittämiseen.

Saarioinen Oy
Vuosikertomus 1.1.2008–31.12.2008

TOIMINTA-AJATUS

Puhtaasta luonnosta...

- Varmistamme raaka-aineiden alkuperän
- Huolehdimme tuotantohygieniasta
- Minimoimme toiminnan ympäristöpäästöt
- Kehitämme pakkauksia
- Teemme yhteistyötä kuljetuksissa

...hyvää valmista ruokaa.

- Hyvänmakuista
- Turvallista
- Helppokäyttöistä
- Ravitsemuksellisesti monipuolista
- Erilaisiin tarpeisiin

Sisällysluettelo

Toiminta-ajatus	2
Toimitusjohtajan katsaus	4
Konsernin avainluvut graafisesti	6
Vuosi 2008 lyhyesti	7
Saarioinen-konserni	8
Liiketoiminta	10
Markkinakatsaus	14
Henkilöstö	18
Ympäristö	22
Hallituksen toimintakertomus 1.1.2008–31.12.2008	24
Konsernituloslaskelma	26
Konsernitase	27
Konsernirahoituslaskelma	28
Emoyhtiön tuloslaskelma	29
Emoyhtiön tase	30
Emoyhtiön rahoituslaskelma	31
Tilinpäätöksen laadintaperiaatteet	32
Tuloslaskelmien liitetiedot	33
Taseiden liitetiedot	35
Muut liitetiedot	40
Voitonjakoehdotus	41
Toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen allekirjoitukset ...	41
Tilintarkastajan tilinpäätösmerkintä	42
Tilintarkastuskertomus	42
Yhteystiedot	44

Toimitusjohtajan katsaus

Viime vuosi oli melkoisen taloudellisen myllerryksen vuosi. Alkuvuodesta 2008 elimme vielä voimakasta talouden kasvun aikaa, ja tulevaisuuden näkymät olivat hyvinkin valoisat. Elin-
tarviketoimialaa kuvastivat voimakkaasti nousevat raaka-aineiden ja muiden tuotantopanosten hinnat sekä tietyiltä osin jopa raaka-aineiden saatavuusongelmat. Näiden seurauksena myös elintarvikkeiden kuluttajahinnat kääntyivät pitkästä ajasta selkeään nousuun. Maailman taloudellinen tilanne muuttui kuitenkin nopeasti USA:n finanssikuplan puhjettua. Huonot talouden uutiset lisääntyivät koko ajan loppuvuotta kohden. Nyt olemme jo selkeästi jonkinasteisessa taantumassa. Pessimistisimmät puhuvat jopa syvään lamaan joutumisesta.

Saarioinen menestyi näissä muuttuvissa oloissa hyvin. Liikevaihtomme nousi viime vuonna yli 340 miljoonaan euroon. Pysytimme siirtämään kohonneita raaka-aineiden hintoja ja tuotantokustannuksia tuotehintoihin sekä parantamaan toimintamme tehokkuutta turvaten siten kannattavuutemme säilymisen hyvällä tasolla. Julkisuudessa esitetty ruuan hinnannousu on saanut suhteessa huomattavasti enemmän painoarvoa kuin todellisuus edellyttäisi. Saarioinen on eturivin yrityksiä Suomen elintarvikealan kentässä – olemme ylpeitä siitä, että kotimaisena, yksityisenä yrityksenä olemme voineet pitää toimintamme tehokkaana ja kannattavana ympärillä kiehvasta turbulenssista huolimatta.

Saarioisten kannalta katsottuna tulevaisuus näyttää valoisalta. Tuoreiden valmisruokien kulutus ja myynti kasvoivat edelleen. Markkinajohtajuutemme valmisruuissa säilyi vankkana ollen 45,5 prosenttia markkinoista. Asemamme marjavalmistajien valmistajana ja markkinoijana vahvistui oleellisesti hankittuamme Dronningholm-tuotemerkin ja -tuotteet mukaan Saarioisten valikoimiin.

Merkittävä päätös vuonna 2008 oli myös yhteistyön aloittaminen HK Scan Oyj:n kanssa broileriraaka-aineen tuotannosta. Järjestelyllä haettiin kotimaisen raaka-aineen saannin varmistamisen lisäksi toiminnallisia hyötyjä. Näiden lisäksi Saarioinen aloitti HoReCa-sektorilla kalavalmisteiden myynnin ja markkinoinnin Apetit-merkillä. Näin olemme useammalla sektorilla vahvistaneet tai luoneet pohjaa entistä vahvemman markkina-
aseman saavuttamiseksi.

Saarioisten menestyksen takeena on aina ollut hyvä tuotekehitys. Panostamme voimakkaasti maukkaiden, kuluttajille ja asiakkaille mieluisten tuotteiden kehittämiseen. Vuoden 2008 läpimurtotuote oli välipalasegmenttiin tullut uutuus, Italianleipä. Tämä paahdettava välipala on ollut menestys, tuote, josta voi jo sanoa, että siinä on klassikon aineksia!

Hyvä kannattavuus ja markkina-asema sekä vahva taloudellinen tilanne ovat perusehtoja yrityksen menestymiselle ja kehittymiselle. Ne antavat myös vahvan pohjan tulevaisuudelle. Saarioisille viime vuosi oli kaikkineen vahvaa panostusta tulevaan; rakensimme aivan uudentyypisen tuotantolinjan Italianleipä-tuotteille, aloitimme uuden valmisruokatehtaan rakentamisen Viroon tavoitteenamme nousta johtavaksi valmisruokataloksi koko Baltian alueella ja jatkoimme Jyväskylän teurastamon saneeraus- ja laajennusohjelmaa. Myös suurin yksikkömme Kangasalan Sahalahdella aloitti broiler- ja valmisruokatuotantoon liittyvät laajennus- ja saneeraushankkeet loppuvuoden aikana. Päättäneen vuoden investointimme olivat kaikkien aikojen suurimmat, yli 27 miljoonaa euroa, ja vuodelle 2009 suunnitellut investoinnit ovat näillä näkymin vielä noin 50 prosenttia viime vuotta suuremmat. Luotamme siis tulevaisuuteen ja suomalaisten tahtoon syödä terveellistä, hyvänmakuista, valmista ruokaa.

Vaikka Suomen talous ei näytä kovin valoisalta, kuluttajan kannalta katsottuna on monia positiivisia asioita: palkat ja eläkkeet nousevat, korot, polttoaineet ja asumiskustannukset laskevat, verotus kevenee ja ruuan arvonlisävero laskee. Toivon, että yhä useampi meistä suhtautuisi positiivisesti tulevaan ja panostaisi nimenomaan kotimaisten elintarvikkeiden, tuotteiden ja palveluiden hankintoihin.

Saarioinen on hyvissä asemissa kohtaamaan nyt alkaneen taantuman. Suomen taloustilanteesta huolimatta tavoittelemme vuodelle 2009 liikevaihdon kasvua. Markkina-
asemamme on hyvä ja yhtiön talous on vakaalla pohjalla. Meillä on hyvät ja luottamukselliset suhteet asiakkaisiimme ja sidosryhmiimme. Henkilöstömme on ammattitaitoista ja vahvasti yhtiöön sitoutunutta. Meillä on halua ja kykyä kehittää toimintaamme ja osaa-
mistamme määrätietoisesti.

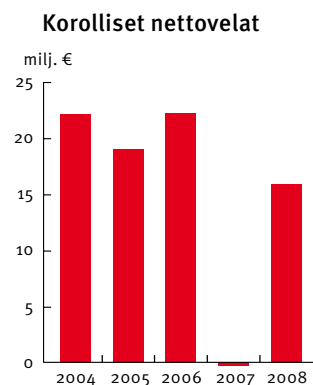
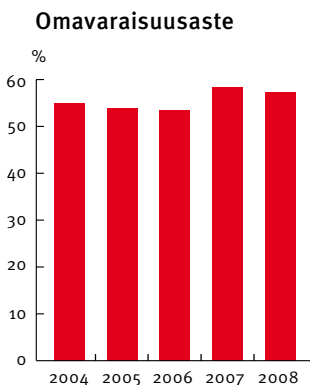
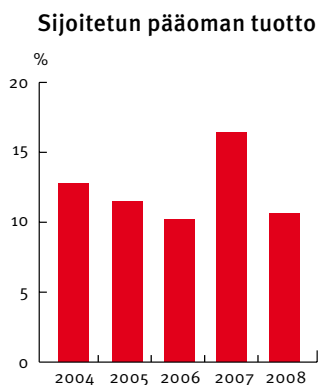
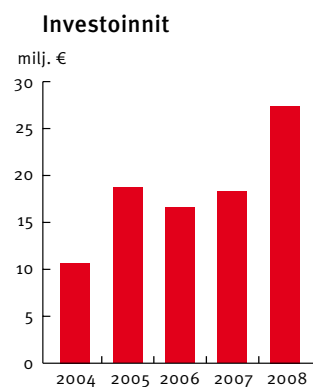
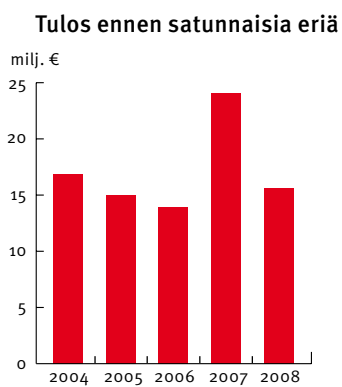
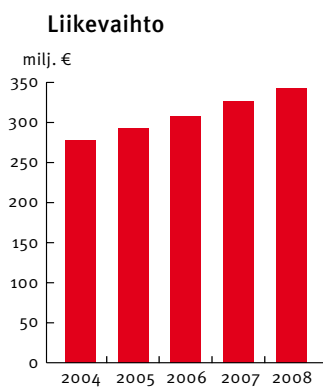
Haluan kiittää asiakkaitamme, sidosryhmiämme ja yhteistyökumppaneitamme erittäin hyvästä ja luottamuksellisesta yhteistyöstä. Samoin erityiset kiitokset koko Saarioisten henkilöstölle tuloksellisesta ja hyvin tehdystä työstä päättäneenä vuonna.

Ilkka Mäkelä

Konsernin avainluvut graafisesti

TUNNUSLUKUIEN LASKENTAKAAVA

Sijoitetun pääoman tuotto

$$\frac{\text{Tulos ennen satunnaisia eriä} + \text{Korkokulut ja muut rahoituskulut}}{\text{Taseen loppusumma} - \text{Korottomat velat}}$$

Maksuvalmiussuhde

$$\frac{\text{Vaihtuvat vastaavat} - \text{Vaihto-omaisuus}}{\text{Lyhytaikainen vieras pääoma}}$$

Omavaraisuusaste

$$\frac{\text{Oma pääoma} + \text{Vähemmistöosuus}}{\text{Taseen loppusumma} - \text{Saadut ennakot}}$$

Korolliset nettovelat

$$\text{Korollinen vieras pääoma} - \text{Korolliset saamiset}$$

Vuosi 2008 lyhyesti

- Saarioisten liikevaihto nousi 342,2 miljoonaan euroon.
- ”Savuton Saarioinen” toteutui: tupakointikielto astui voimaan kaikissa Saarioisten tuotanto- ja toimistotiloissa sekä tehdasalueilla.
- Dronningholm-hillojen ja Tähtitorttu-marmeladin tuotemerkit siirtyivät Saarioisille keväällä tehdyllä sopimuksella. Tuotanto alkoi syyskuun alussa. Hillojen markkinajohtajuus vahvistui entisestään.
- HK Scan Oyj ja Saarioinen solmivat helmikuussa broilerinliharaaka-aineen ostoa koskevan yhteistyösopimuksen kotimaisen raaka-aineen varmistamiseksi ja toiminnan tehostamiseksi.
- Apetit Kala Oy ja Saarioinen solmivat sopimuksen kalajalosteiden myynnistä ja markkinoinnista HoReCa-markkinoille. Yhteistyö alkoi syyskuussa.
- Päätös Viron Raplaan rakennettavasta valmisruokatehtaasta syntyi loppuvuodesta 2007, suunnitelmat valmistuvat keväällä ja rakentaminen alkoi syksyllä 2008.
- Suuret laajennus- ja saneeraushankkeet Saarioisten Lihanjalostus Oy:ssä aloitettiin alkuvuodesta, ja Ruoka-Saarioinen Oy:n tuotantolaitoksilla saatiin uuden rakennusohjelman suunnitelmat valmiiksi loppusyksystä.
- Vuoden päivittäistavaralanseeraus -palkinto myönnettiin Saarioisille lämmitettävistä valmispuuroista.
- Saarioisten tuorekeittosarja sai kunniamaininnan Vuoden Tähtituote -kilpailussa.
- Menestyksekkäs uutuustuote, Italianleipä, lanseerattiin syyskuussa.

Tilinpäätöksen avainluvut	2008	2007	2006	2005	2004
Liikevaihto (mEUR)	342,2	326,9	307,5	292,3	277,2
Liikevaihdon muutos	4,7%	6,3%	5,2%	5,4%	1,6%
Liikevoitto (mEUR)	16,2	24,8	14,1	15,7	17,7
% liikevaihdesta	4,7%	7,6%	4,6%	5,4%	6,4%
Tulos ennen satunnaisia eriä (mEUR)	15,6	24,1	13,9	15	16,9
% liikevaihdesta	4,6%	7,4%	4,5%	5,1%	6,1%
Nettoinvestoinnit (mEUR)	27,4	18,3	16,6	18,7	10,7
Sijoitetun pääoman tuotto	10,6%	16,4%	10,2%	11,5%	12,8%
Maksuvalmiussuhde *	1,2	1,3	1,0	1,1	1,1
Omavaraisuusaste *	57,1%	58,3%	53,4%	53,8%	54,9%
Korolliset nettovelat (mEUR) *	15,9	-0,3	22,2	19,0	22,1
% liikevaihdesta	4,6%	-0,1%	7,2%	6,5%	8,0%
Henkilöstö *	2253	2229	2240	2211	2156

*) keskimäärin kauden lopussa

Saarioisten yksi menestystekijä on ollut innovatiivinen ja ajassa mukana oleva tuotekehitys. Jo toisen maailmansodan melskeiden aikana ja sotaa seuranneiden pulavuosien kurimuksessa Saarioisten kartanossa mietittiin muutakin kuin maitotilin karttumista. Koko 1940- ja 50-luvun ajan tuotanto haki suuntaansa, mutta vuodesta 1953 lähtien keskityttiin elintarviketuotantoon. Työssä käyvien naisten ja äitien avuksi kehitettiin vuonna 1957 ensimmäiset valmisruokatuotteet, joiden jälkeen arjen avuksi on tuotu tuhansia tuotteita.

Tuotekehitys on ajassa ja ennen kaikkea edellä aikaansa olevaa toimintaa. Tuotekehitys on pitkäjänteistä – yhden täysin uuden tuotteen kehittäminen vaatii yleensä vähintään vuoden, usein enemmänkin, kun otetaan huomioon koko valmistusketjun kokoon saaminen raaka-aineesta valmistuslinjaan ja pakkaukseen.

Mirja Lonka
vk-tuoteryhmäpäällikkö
Liha-Saarioinen Oy

MAKU SYNTYY YHTEISTYÖLLÄ

Tuotekehittäjät luovat tuotteelle menestymisen tärkeimmän tekijän eli hyvän maun. Jatkuvasti kehittyvä teknologia ja uudet raaka-aineet mahdollistavat todellisten uutuuksien tuomisen markkinoille.

Tärkein asia onnistumisessa on kuitenkin tuote- ja prosessikehittäjien osaaminen ja jatkuva innostus etsiä ratkaisuja haasteisiin, jotka joskus tuntuvat jopa mahdottomilta.

Todellisen tuoteuutuuden onnistumiseen tarvitaan tuotekehityksen ohella johdon, oston, tuotannon, laadunohjauksen, markkinoinnin ja myynnin huippuosaamista ja saumatonta yhteistyötä. Italianleipä on osoitus tästä.

Saarioinen-konserni

Saarioinen on kotimainen, yksityisessä omistuksessa oleva elintarvikealan konserni. Konsernilla on keskitetysti myynnistä, markkinoinnista ja hallinnosta vastaavan emoyhtiö Saarioinen Oy:n lisäksi Suomessa viisi ja ulkomailla kolme tytäryhtiötä.

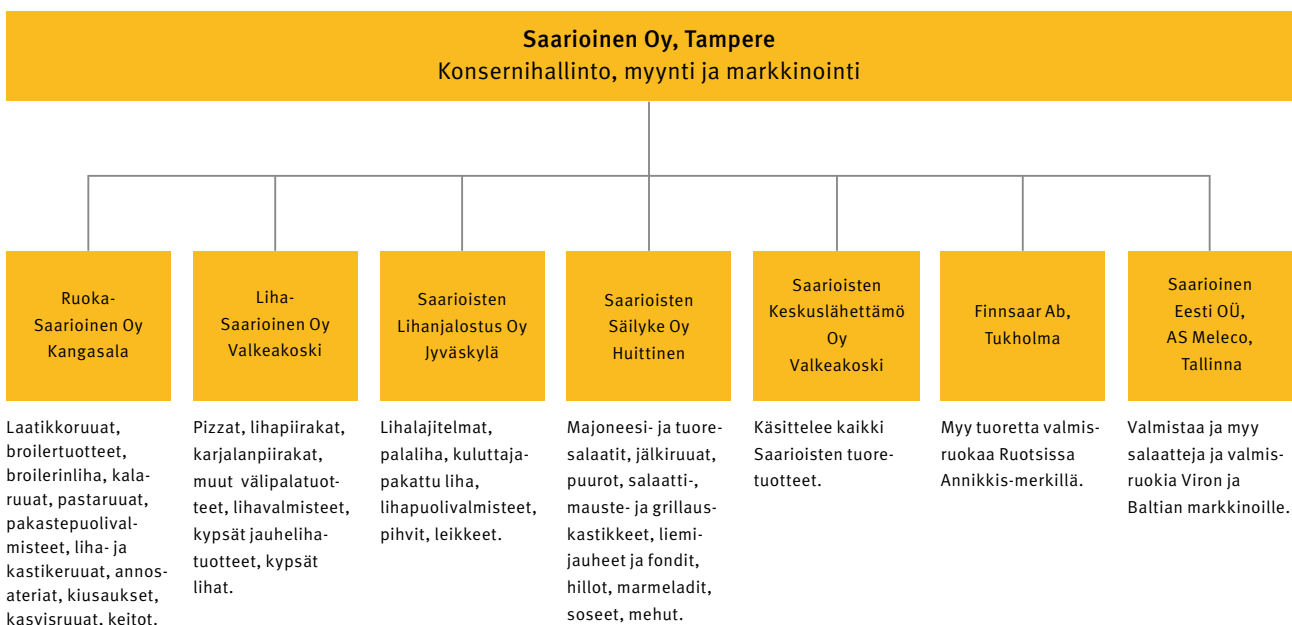
Saarioinen-konsernin liikevaihdosta yli kuusikymmentä prosenttia tulee vähittäiskaupan myynnistä, noin kolmekymmentä prosenttia HoReCa-myyntistä ja loput viennistä sekä teollisuusmyynnistä.

Saarioinen-konsernin tehtailla valmistetaan valmisruokaa,

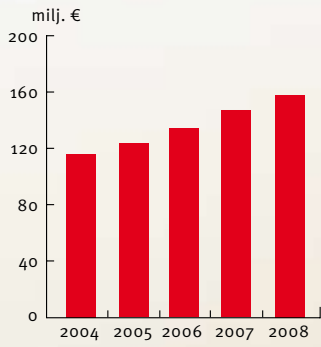
tuotetaan lihaa ja lihajalosteita sekä marja- ja hedelmäsäilykkeitä, mehuja ja salaatti- ja grillauskastikkeita.

Saarioinen-konsernin hallituksen puheenjohtajana on toimitusjohtaja Juhani Avotie Artekno Oy:stä.

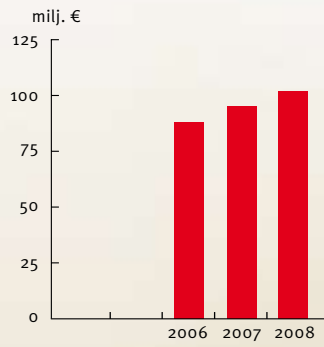
Hallituksen muita jäseniä ovat toimitusjohtaja Kaisu Avotie Saarioisten Taimistot Oy:stä, toimitusjohtaja Kari Tupeli Ruoka-Saarioinen Oy:stä, talusjohtaja Heikki Hytönen Saarioinen Oy:stä sekä Saarioinen Oy:n ja konsernin toimitusjohtajana toimiva Ilkka Mäkelä.

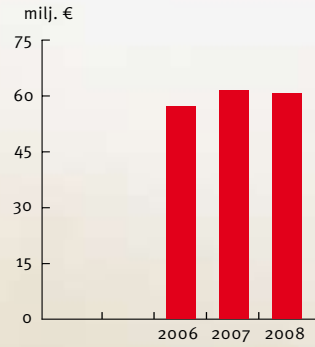
Ruoka-Saarioinen Oy liikevaihdon kehitys

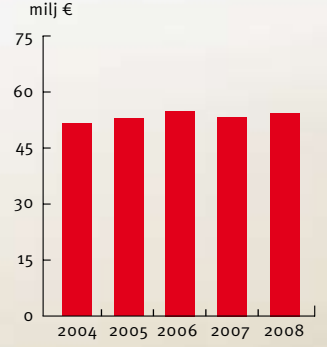
Liha-Saarioinen Oy liikevaihdon kehitys

Saarioisten Lihanjalostus Oy liikevaihdon kehitys

Saarioisten Säilyke Oy liikevaihdon kehitys

Liiketoiminta

Saarioisten liikevaihto vuonna 2008 nousi 342,2 miljoonaan euroon, nousua edellisvuoden oli 4,7 prosenttia. Konsernin tulos oli 15,6 miljoonaa euroa. Saarioinen investoi vuoden aikana enemmän kuin koskaan eli 27,4 miljoonaa euroa. Vuoden 2009 suuriin investointeihin yhdistettynä tällä tähdätään voimakkaasti tulevaisuuteen. Kuluttajat ottivat hyvin vastaan merkittävien panostuksien tuottamat uutuustuotteet, ja Saarioisten markkinajohtajuus valmisruuassa säilyi vahvana.

Toimintaa vuonna 2008 sävyttivät suuret investointisuunnitelmat ja jo aloitetut toteutukset. Kauaskantoisia sopimuksia solmittiin monella taholla, niiden vaikutukset tulevat näkymään liiketoiminnassa lähivuosina enemmänkin. Saarioinen on myös jatkanut vuonna 2007 aloitettua prosessimaiseen toimintatapaan siirtymistä ja on tämän sisäisen hankkeen myötä terävöittänyt monia toimintansa alueita. Prosessimaista toimintatapaa kehitetään edelleen.

Projektista toiseen Kangasalla

Saarioisten suurin tuotantoyhtiö, Ruoka-Saarioinen Oy, Kangasalan Sahalahdella pyöritti liiketoimintaansa jälleen menestyksekkäästi. Liikevaihto kasvoi noin 7,5 prosenttia ja tuloskin oli kohtuullisen hyvällä tasolla. Markkinatilanne oli jälleen kerran haastava muun muassa edelleen nousseiden raaka-ainehintojen

vuoksi, vaikka tuotteiden kysyntä olikin hyvä. Kaikkia kustannuksia ei pystytty tasoittamaan tuotehintojen avulla.

Merkittävä päänaavaus oli HK Scan Oyj:n kanssa solmittu broileriraaka-ainetuotantoa koskeva yhteistyösopimus. Sopimuksen myötä yhtiö keskittyy pienikokoisen broilerin ja siitä saatavien tuotteiden jalostamiseen ja ostaa HK Scanilta tarvitsemansa luuttoman lihan.

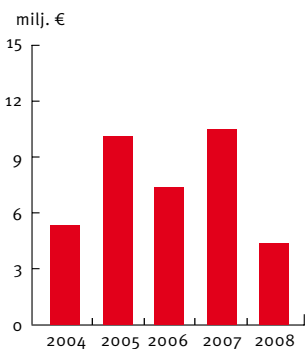
Sahalahdella ei vielä vuonna 2008 kyllästytty rakentamiseen. Edellisen suuren laajennus- ja saneerausprojektin loppuunsaattamisen jälkeen oltiin valmiita uuteen koitokseen ja laadittiin suunnitelmat seuraavaan suureen hankkeeseen, Sahalahti 2012 -projektiin, jolla laajennetaan ja saneerataan broilerteurastamoa sekä osaa ruokatehtaasta. Saarioisissa uskotaan siis edelleen voimakkaasti valmisruuan ja broilertuotteiden kysynnän kasvuun.

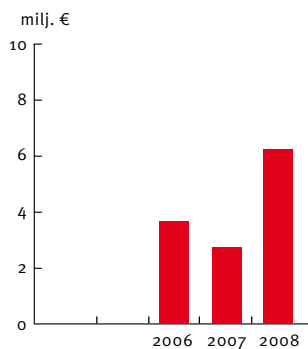
Saarioinen-konsernin uusiin tehdasrakennuksiin alkaa hahmottua Viron Raplassa. Joulukuussa 2008 muurattiin rakennuksen peruskivi hyytävässä säässä. Tilaisuudessa toimitusjohtaja Ilkka Mäkelä ja Saarioinen Eesti OÜ:n toimitusjohtaja Märt Vilbaum yhdessä Raplan kunnan johdon kanssa upottivat rakennuksen peruskiveen muun muassa peruskirjan, suomalaisia ja virolaisia kolikoita ja päivän lehden.

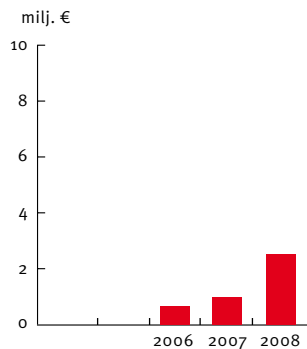
**Ruoka-Saarioinen Oy
nettoinvestoinnit**

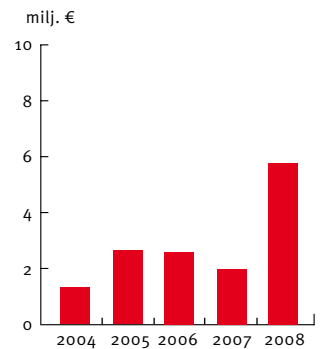
**Liha-Saarioinen Oy
nettoinvestoinnit**

**Saarioisten Lihanjalostus Oy
nettoinvestoinnit**

**Saarioisten Säilyke Oy
nettoinvestoinnit**

Valkeakoskella syntyi menestystuote

Liha-Saarioinen Oy Valkeakoskella menestyi varsin hyvin vuonna 2008. Liikevaihto ja tulos kehittyivät hyvään suuntaan. Valkeakoskella saatiin viedyksi läpi mittava investointi uuteen tuotelinjaan, ja sen seurauksena syksyn lanseerauksena markkinoille saatu Italianleipä olikin menestys kaikilla mittareilla.

Italianleivän suosio perustuu vankkaan tuotekehitystyön ja teknisen osaamisen yhdistämiseen. Sopivaa tuotelinjaa haettiin pitkään, ja samanaikaisesti hiottiin tuotteen ominaisuuksia, jotta saatiin aikaiseksi maukas, teollisesti hyvin valmistettava ja kuluttajan makuhermoja hivelevä yhdistelmä. Yhtälössä onnistuttiin, ja haasteena onkin vuonna 2009 hyödyntää suuri tuotelinjainvestointi täydellä teholla.

Liha-Saarioinen onnistui melkoisen hyvin pitämään asemansa päätuoteryhmissään, joskin päänvaivaa tuottivat täälläkin kohonneet tuotantokustannukset.

Yhtiön sisäisenä suurena kehityshankkeena jatkettiin edelleen työturvallisuuden puolesta toimimista niin sanoin kuin teoin. Monilla mittareilla mitattuna turvallisuus on parantunut entisestään ja yhtiössä voidaankin olla ylpeitä pitkälti omin voimin toteutetuista saavutuksista.

Keskuslähettämössä ohjelmistomuutoksia

Liha-Saarioisten kupeessa Valkeakoskella sijaitseva Saarioisten Keskuslähettämö Oy jatkoi lähettämötoimintaa ohjaavan ohjelmistonsa kehittämistä toimivammaksi. Suuret muutokset vähensivät automaatiota ja vuoden aikana tarvittiin keskimääräistä enemmän työvoimaa, joten henkilöstökustannukset nousivat ennakoitua suuremmiksi.

Huittinen siirtyi makeaan elämään

Saarioisten Säilyke Oy Huittisissa vietti kiireisen vuoden valmistellessaan tuotannon käynnistämistä keväällä Apetit Pakaste Oy:n kanssa tehdyn kaupan pohjalta. Apetit Pakaste myi Saarioisten Säilykkeelle Dronningholm-hillot ja -marmeladit, jotka saatiin kauppojen hyllyille uudelta valmistajaltaan syyskuun alussa. Vuonna 2007 myydyin vihannessäilyketuotannon jäljiltä oli vielä tuotantotilojen muutoksissa tekemistä, joten kaiken kaikkiaan edellisten lisäksi erilaisten jäähdytys- ja pakkausinvestointien kanssa vuodesta 2008 muodostui Saarioisten Säilykkeen investointihistorian suurin vuosi.

Saarioinen vahvisti Dronningholm-kaupallaan markkinajohdajuuttaan hilloissa – nyt varsin suuri osa suomalaisten käyttämistä hilloista valmistetaan Huittisissa.

Kuluvana vuonna Saarioisten Säilykkeellä keskitytään hioimaan parin viime vuoden aikana tehtyjä tuotantomuutoksia loppuun ja pidetään väli vuosi investoinneissa. Sen sijaan aktiivinen työ työsuojelu- ja työturvallisuusasioissa jatkuu Huittisissa, kuten niin monessa muussakin konserniyhtiössä.

Jyväskylässä rakennetaan tulevaisuutta

Saarioisten Lihanjalostus Oy:n vuosi Jyväskylässä sujui rakentamisen merkeissä – sika- ja nautateurastamon laajennus- ja saneerausprojekti sävytti koko vuotta. Jo aiemmin suunniteltu ja alkuun saatettu rakennusprojekti saatiin täyteen vauhtiin alkuvuodesta, ja vuoden 2009 syksyllä teurastamo saa noin 3400 neliötä täysin uutta tilaa teurastustoimintaan. Samalla tehdään myös mittavia jäähdytys- ja jätteenkäsittelyuudistuksia.

Tuloksellisesti vuosi ei ollut aivan niin valoisa kuin odotettiin, sillä tulokseen vaikutti sekä liharaaka-aineen että muiden tuotannon kustannuserien nousu. Tuotteiden hinnankorotuksetkaan eivät tulleet hyvään aikaan vaikeassa kilpailutilanteessa, vaan aiheuttivat jonkin verran menetyksiä markkinaosuudessa.

Kilpailu jatkunee yhtä kovana edelleen. Liharaaka-aineen hinta liikkuu, mutta lihan hankinta pysynee tasapainossa. Laajennus- ja saneerausinvestoinnin odotetaan alkavan vaikuttaa myönteisesti liiketoimintaan hyvin pian.

Viroon uusi uljas tehdas

Virossa päästiin tositoimiin uuden valmisruokatehtaan rakentamisessa kesällä 2008, kun lopullinen päätös uudesta tehtaasta sinetöitiin. Tehtaalle oli varattu tontti Raplasta, Tallinnasta viidenkymmenen kilometrin päässä sijaitsevasta kaupungista, ja suunnitelmat pääsivät muuntumaan todeksi syyskuussa. Uusi tehdas tulee valmistamaan Baltian markkinoille valmisruoka- ja välipalatuotteita. Tehdas käynnistyy loppuvuodesta 2009. Viron liiketoiminta sujui vuonna 2008 kohtuullisen hyvin, katseet ovat kuitenkin kohdistuneet jo tuleviin aikoihin ja tehdashankkeen tuomiin mahdollisuuksiin.

Ruotsin markkinat pysyivät samalla tasolla kuin aiempinakin vuosina, suuria muutoksia toiminnassa ei ollut.

ITALIANLEIPÄ MAISTUI

Vuoden kiinnostavin uutuus oli Italianleipä, joka on ottanut paikkansa Saarioisten suosituimpien valmisruokien joukossa. Sen myynti on ylittänyt odotukset.

Markkinointi

Saarioinen on edelleen tuoreen valmisruuan edelläkävijä ja markkinajohtaja. Pitkäaikaisen markkinajohtajuuden säilyttäminen on huolellista paneutumista vaativaa työtä, helpolla eivät prosenttiosuudet pysy ennallaan. Kuluttajien kiinnostuksen ja luottamuksen saanut valmisruoka houkuttelee aina vain uusia tulijoita jakamaan markkinoita.

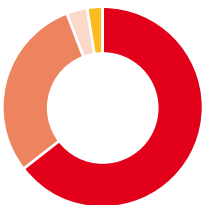
Vuosi 2008 oli koko päivittäistavarakaupassa kovin erilainen kuin mihin on EU-jäsenyyden aikana totuttu. Raaka-ainehintojen voimakkaasta globaalista noususta johtuen ruuan hinta kohosi voimakkaasti, joulukuussa 2008 elintarvikkeiden ja alkoholittomien juomien hinnat olivat 8,6 prosenttia korkeammat kuin joulukuussa 2007. Tämän hintojen nousun myötä koko päivittäistavarakauppa kasvoi 8,7 prosenttia. Erilaisuutta vuoteen 2008 aiheutti myös totutun A.C. Nielsenin ScanTrack-mittauksen loppuminen Suomessa. Tästä syystä entisen kaltaisten tarkkojen markkinaosuusvertailujen tekeminen on mahdotonta.

Valmisruoka ei petä

Tuoreet valmisruuat oli jälleen yksi voimakkaimmin kasvaneista tuoteryhmistä, kasvu oli arvion mukaan yli kymmenen prosenttia. Saarioisten tuotteiden myynti kasvoi samaa tahtia markkinan kanssa, ja yhtiön markkinaosuus säilyi 45,5 prosentissa.

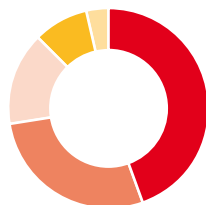
Tuoteryhmän kehitystä vauhdittivat eniten valmiiden aterioiden kasvun jatkuminen ja hyvä kehitys myös välipalatuotteiden ja jälkiruokien alatuoteryhmissä. Kaksinumeroinen kasvu näinkin laajassa tuoteryhmässä on huomattava. Asian tekee merkittäväksi myös se, että valmisruokien hinnat eivät ole nousseet lainkaan niin paljon kuin muiden elintarvikkeiden hinnat. Valmisruuissa

Myynnin jakaantuminen sektoreittain 2008

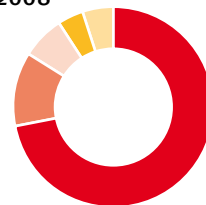
Vk-myynti	64,5 %
HoReCa-myynti	29,7 %
Muu myynti	3,3 %
Vienti ja ulkomaat	2,5 %

Myynnin jakaantuminen yhtiöittäin 2008

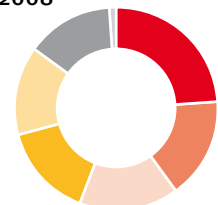
Ruoka-Saarioinen Oy	44,5 %
Liha-Saarioinen Oy	28,1 %
Saarioisten Säilyke Oy	15,0 %
Saarioisten Lihanjalostus Oy	8,7 %
Muu myynti	3,7 %

Myynnin jakautuminen päätuoteryhmiin, vk 2008

Valmisruoka	72 %
Lihavalmisteet	12 %
Punainen liha	7 %
Säilykkeet	4 %
Siipikarja	5 %

Myynnin jakautuminen päätuoteryhmiin, HoReCa 2008

Palaliha	24 %
Valmisruoka	16 %
Pakastepuolivalmiste	16 %
Säilyke	15 %
Lihavalmiste	14 %
Siipikarja	14 %
Muut	1 %

VÄLIMERELLINEN VÄLIPALA

Italianleipä on paahdettuna rapea, täysin uudentyyppinen välipala, joka yhdistää italialaisen makumaailman ja suomalaisen perinteen. Makua Italianleipään antaa muun muassa spelttijauho.

oli myös volyymikehitystä, kun kokonaismarkkinoilla sitä ei samassa määrin ollut. Valmisruuan myynti jakautuu tasaisesti koko vuodelle, mitään erityistä sesonkia ei ole lukuun ottamatta joulu-laatikoiden myyntiä.

Välipalaryhmään kuuluvan Italianleivän lanseeraus syyskuun alussa oli vuoden onnistunein uutuuslanseeraus, joka ylitti lähes kaksinkertaisesti sille asetetut tavoitteet.

Saarioisten lämmitettävät valmispuurot olivat finalistien joukossa Vuoden Tähtituote 2008 -kilpailussa. Vuonna 2007 lanseerattu puurosarja sai vuoden 2008 alussa vielä uuden lisän, Ohrapuuron, joka täydensi hyvin menestyksestä tuotesarjaa.

Lihavalmisteissa ja lihassa riittää haastetta

Lihavalmisteiden myynti koostuu pääasiassa leivänpäällisten myynnistä, joissa Saarioisten tuotteiden myyntiin saatiin yli viiden prosentin lisäys. Leivänpäällisten markkinat kasvoivat samaan aikaan hiukan enemmän. Kokolihatuotteissa ja meet-vursteissa Saarioisten vähittäiskaupan myynti saatiin hyvin kasvamaan.

Lihanmyynnissä markkinat kasvoivat hiukan yli seitsemän prosenttia, mutta kustannusten nousua ei saatu täysimääräisesti siirrettyä myyntihintoihin, ja Saarioisissa keskityttiin enemmän jatkojalostukseen kuin heikohkosti kannattavaan lihan myyntiin. Naudan- ja sianlihan myynti lisääntyi 5,6 prosenttia ja siipikarjanlihan myynti 12,1 prosenttia, molemmissa ryhmissä menetimme hieman markkinaosuutta.

Säilyvät tuotteet nousukiidossa

Hillo- ja marmeladimarkkinat kehittivät erittäin hyvin, kokonaismarkkinan kehitys oli 18,3 prosenttia ja Saarioisten myynti kasvoi lähes 28 prosenttia. Saarioisten myynnissä on mukana syyskuun alusta lähtien myös Dronningholm-tuotteiden myynti. Uusien hillotuotteiden myynti onnistui oman merkin tuotteiden ohella hyvin, ja erityisesti joulusesongin Tähtitorttu-luumumarmeladin erinomainen onnistuminen toi lisävauhtia muutenkin hyvin kasvulukuihin.

Salaattikastikkeiden kokonaismarkkinat kasvoivat päivittäistavaramarkkinoiden vauhtia. Saarioinen säilytti salaattikastikkeiden tuoteryhmässä markkinajohtajan asemansa. Salaattikastikkeiden sesonkiaika on kesä, jolloin myydään vajaa puolet koko määrästä.

HoReCa hakee uusia tuulia

HoReCa-sektori keskittyi vuoden 2008 aikana uusien liiketoiminta-alueiden ja myös uusien tuotteiden kehittämiseen. Saarioinen-konsernin teollisuusmyynti keskitettiin vuoden alussa tytäryhtiöltä emoyhtiön HoReCa-organisaatioon. Tällä toimen-

piteellä haluttiin kehittää teollisuusasiakkaiden asiakaslähtöistä toimintatapaa eteenpäin koko konsernin näkökulmasta. Silmäyksiä luotiin myös Ruotsin HoReCa-markkinoille.

HoReCa-strategiaa hiottiin vuoden aikana voimakkaasti. Asiakkuusprosessin kehittämistä mietittiin osana koko konsernin prosessimaiseen toimintatapaan siirtymistä. Erityishuomiota kiinnitettiin asiakkuuksien hallintaan ja myyntiin. HoReCa-markkinoiden seurannan kehittämisessä Saarioinen oli aktiivisesti mukana valtakunnallisessa, Elintarviketeollisuusliiton hallinnoimassa Food Service -hankkeessa.

Keväällä 2008 solmittiin yhteistyösopimus Apetit Kala Oy:n kanssa. Sen mukaan Saarioinen myy ja markkinoi Apetit Kalan valmistamia kalajalosteita syyskuun alusta lähtien Suomen HoReCa-markkinoille. Yhteistyön tavoitteena on osaltaan parantaa Saarioisten tuotevalikoiman kattavuutta HoReCa-markkinoilla.

Saarioisten HoReCa-sektori lanseerasi vuoden aikana merkittävän määrän uusia tuotteita. Isoja lanseerauksia tehtiin muun muassa kastike- ja broilertuoteryhmiin. Vastaanotto on ollut hyvin myönteistä. Saarioisten HoReCa-tuotteethan on suunniteltu ammattikeittiöiden tarpeisiin keskeisinä ajatuksina hyvä maku sekä moni- ja helppokäyttöisyys.

Saarioisten tuorekeittoisarja sai kunniamaininnan Vuoden Tähtituote 2008 -kilpailussa. Keitot ovat herkullisia, keveitä ja tuoreita vaihtoehtoja etenkin lounasruokailijoille. Keittoruokien suosio onkin kasvanut jatkuvasti. Lounasruokailun lisäksi Saarioisten tuorekeitot ovat löytäneet tiensä myös á la carte -listoille. Saarioisten HoReCa-tuorekeittojen myynti on kaksinkertaistunut sen jälkeen, kun keittosarjaa täydennettiin viime keväänä.

Vuoden aikana voimakkaasti kohonneiden tuotantokustannusten, muun muassa raaka-aineen ja energian, siirtäminen asiakaskohtaisiin hintoihin oli haasteellista HoReCa-markkinoilla. Tiukka kilpailutilanne ei sallinut kustannusnousujen siirtoa kokonaisuudessaan hintoihin, vaan toimintaa väritti ja lopputulokseen vaikutti tuotteiden alhainen hintataso.

HoReCa-myynnin osuus Saarioisten liikevaihdosta on noin 30 prosenttia. Myynti on jakautunut tasaisesti valmisruuan, pakastetuotteiden, säilykkeiden, lihavalmisteiden ja lihan kesken.

Vienti pysyi samalla tasolla

Vienti suuntautui enimmäkseen Ruotsiin ja pysyi samalla tasolla kuin aiempinakin vuosina. Tuore valmisruoka on kohtuullisen tuntematon tuoteryhmä Suomen ulkopuolella maissa, joissa valmiina ostettu ruoka on totuttu hankkimaan pakastettuna. Tuoreimpien talousnusteiden mukaan suomalainen vienti kaikki alat mukaan lukien laskee joitakin prosentteja, kun vielä syksyllä ennustettiin lievää nousua.

LÄHELLÄ KESKIARVOA

Keskimääräinen Saarioisten työntekijä on 40-vuotias ja työskennellyt yhtiössä kymmenen vuotta. Satu Nieminen tuli 11 vuotta sitten Saarioisten Valkeakosken tehtaalle leipomoon. Satu on ehtinyt vuosien aikana tehdä monipuolisia ja vaihtelevia tehtäviä. – Aloitin käsinripottelusta ja sen jälkeen olen ollut muun muassa piirakoiden, pizzojen ja taikinoiden valmistuksessa, Satu kertoo.

Satu on viihtynyt Saarioisilla hyvin. Mukaavat työkaverit pitävät hyvällä tuulella, vaikka työ itsessään on toisinaan fyysisesti raskasta. – Työssäni on palkitsevinta se, kun oppii käyttämään koneita, hän sanoo. Satu on yksi Saarioisten äideistä – hänellä on kolme aikuista lasta ja jo yksi lapsenlapsikin.

Satu Nieminen
elintarviketyöntekijä
Liha-Saarioinen Oy

Henkilöstö

Henkilöstö on tärkein tuotannontekijä – siksi ei sovi unohtaa turvallisuuden ja työhyvinvoinnin merkitystä. Saarioisilla on vuoden varrella kehitetty kumpaakin osa-aluetta suunnitelmallisesti ja tavoitteellisesti. Panostus kannattaa varmasti.

Saarioinen-konsernissa työskenteli vuonna 2008 keskimäärin 2253 henkilöä, hieman enemmän kuin aiempina vuosina. Saarioisten henkilöstövuotta eivät häirinneet väen vähennykset missään toimipisteessä, vaan työtilanne säilyi vakaana koko konsernissa. Myös kesäharjoittelijoiden määrä oli tavanomaisen runsas – harjoittelumahdollisuuden sai yli kolmesataa nuorta.

Työpaikkana Saarioinen on vankasti naisvaltainen, lähes 62 prosenttia saarioislaisista on naisia. Keskimääräinen Saarioisten työntekijä on 40-vuotias ja työskennellyt yhtiössä kymmenen vuotta.

Saarioisten Lihanjalostus Oy pilottina TuTa-projektissa

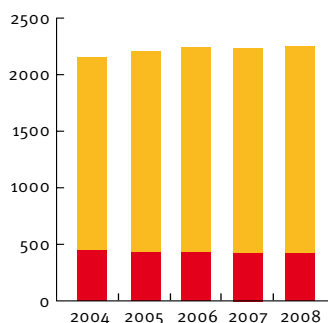
Saarioisten Lihanjalostus on ollut yksi kahdeksasta mukana olleesta yrityksestä vuonna 2007 alkaneessa TuTa-projektissa. TuTa eli TuottavuusTalkoot on Helsingin yliopiston elintarvike-yrityksille suuntaama kehittämishanke. Vuoteen 2010 kestävässä hankkeessa selvitetään elintarviketeollisuuden korkeiden sairauspoissaolojen syitä ja kustannuksia sekä etsitään keinoja niiden vähentämiseen. Projektin tavoitteena on luoda uusi sairauspoissaolojen alentamiseen tähtäävä kokonaisvaltainen kehittämisohjelma ja sen yhteistoiminnallinen toteutusmalli.

Henkilöstömäärät keskimäärin yhtiöittäin 2008

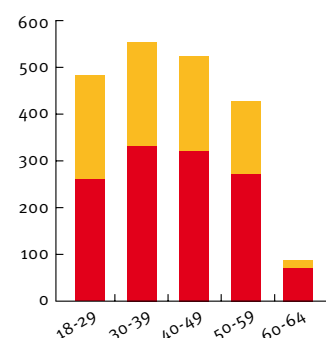
■ Ruoka-Saarioinen Oy	917
■ Liha-Saarioinen Oy	383
■ Saarioisten Lihanjalostus Oy	269
■ Saarioisten Säilyke Oy	259
■ Saarioinen Oy	159
■ Saarioisten Keskuslähettämö Oy	157
■ Ulkomaat (Viro, Ruotsi)	105

Henkilöstömäärä keskimäärin 2004-2008

■ Toimihenkilöt	2004 (20,8%), 2005 (19,5%), 2006 (19%), 2007 (19,1%), 2008 (18,7%)
■ Työntekijät	2004 (79,2%) 2005 (80,5%), 2006 (81%), 2007 (80,9%), 2008 (81,3%)

Henkilöstön sukupuoli- ja ikärakenne 2008

■ Naiset	60,6%
■ Miehet	39,4%

Paula Kopola
henkilöstöasioiden hoitaja
Liha-Saarioinen Oy

TYÖTURVALLISUUDEN TAVOITTEET

Liha-Saarioisilla on työn ja työympäristön turvallisuuden painostettu monin eri tavoin. Henkilöstöä on koulutettu turvallisuusasioihin, ja esimerkiksi työturvallisuuskortti löytyy jo lähes jokaiselta. Turvallisuustavoitteet on tuotu selkeästi henkilöstön tietoisuuteen ja tämä on osaltaan lisännyt henkilöstön sitoutumista ja osallistumista turvallisuustyöhön.

Tuotantotyössä tuki- ja liikuntaelinsairaudet ovat hyvin yleisiä ja aiheuttavat suurimmat poissaolot. Yhteistyö työterveyshuollon kanssa on erittäin tärkeää.

Turvallisuustyön tavoitteet ovat laajentuneet tapaturmien ja vaaratilanteiden vähentämisestä työn turvalliseen tekemiseen. Työn hallintaanhan kuuluvat kaikki turvallisuuteen liittyvät asiat, ja niiden huomioiminen on siten tärkeä osa ammattitaitoa.

Työturvallisuustyö on pitkäjänteistä toimintaa eikä tuloksia saada hetkessä. Tuloksia on kuitenkin jo nähtävissä, sillä tapaturmat ovat vähenemässä, ja mikä parasta, työturvallisuustyötä ei koeta enää työsuojeluorganisaation asiana, vaan on ymmärretty, että vain yhteistyöllä saadaan tuloksia aikaan.

Ruoka-Saarioisten tehdasalueella 18.9.2008 toteutettu aluepelastuslaitoksen ja viranomaisten yhteinen Tytti 2008 -pelastusharjoitus sujui onnistuneesti. Onnettomuusharjoitus oli suunniteltu niin, että mahdollisimman moni harjoitukseen osallistunut taho pääsi harjoittelemaan omia toimintamallejaan.

Ruoka-Saarioisille harjoitukseen valmistautuminen palveli turvallisuustyön kehittämistä. Turvajärjestelmien tasoa kohennettiin muun muassa parantamalla kemikaaliputkistojen merkintöjä ja samalla tuli myös kerratuksi toimintaohjeet onnettomuustilanteiden varalle.

Vuosi 2008 oli TuTa-projektissa varsin aktiivisen kehitystyös-kentelyn aikaa: perustettiin ohjausryhmä koordinoimaan hankkeen etenemistä, järjestettiin tiedotustilaisuuksia ja pidettiin lukuisia kokouksia työryhmissä. Pohdittavat asiat liittyivät työelämän laatuun, työsuojeluun sekä työterveyshuoltoon, ja projekti eteni vaihtuvissa työryhmissä, joihin kuului niin tuotannon työntekijöitä, johtoa kuin asiantuntijoitakin. Työskentely osittain vaihtuvissa pienryhmissä on koettu hyväksi menetelmäksi – pienissä ryhmissä asioita voidaan käsitellä avoimesti ja kriittisesti, ja henkilöiden vaihtuminen on edistänyt tiedonkulkua ja sitouttanut laajemmat joukot toiminnan kehittämiseen. Näin on saatu tehokkaasti jalostetuksi olemassa olevia käytäntöjä, laajennetuksi osaamista ja kehitetyksi uusia hedelmällisiä toimintatapoja.

Projektin yhteenveto- ja päätöskokoukset järjestetään vuoden 2009 aikana. Yhteenvetokokouksessa yritykset pääsevät vaihtamaan keskenään tietoja ja käytännön työkaluja. Tavoitteena on, että kun projekti saatetaan päätökseen, toiminta elää ja on saatu osaksi normaalia jokapäiväistä työtä yrityksissä. Saarioisten Lihanjalostus Oy:n kehitystyö luo erinomaiset edellytykset ottaa toimintatavat ja työkalut käyttöön myös laajemmin Saarioisilla.

Varhaisen välittämisen malli käyttöön Saarioisilla

Varhainen välittäminen, josta käytetään myös termejä varhainen puuttuminen ja aktiivinen aikainen puheeksi ottaminen, on noussemassa keskeiseksi työhyvinvoinnin edistämisen työkaluksi suomalaisessa työelämässä. Mallin avulla esimiehet, työntekijät ja koko työyhteisö pystyvät tunnistamaan aiempaa paremmin työhyvinvointia uhkaavat tekijät. Korjaavat toimenpiteet tilanteen kohentamiseksi voidaan käynnistää nopeasti ja yksilölliset tarpeet huomioon ottaen. Käytännön työvälineinä ovat yleensä luottamukselliset esimiehen ja alaisen väliset keskustelut tilanteissa, joissa henkilön työkyky vaarantuu.

Saarioisilla malli on otettu ensimmäisenä käyttöön Saarioisten Säilyke Oy:ssä syksyllä 2008. Asian valmistelutyöt aloitettiin kuitenkin jo muutamaa vuotta aiemmin yhteistyössä työterveys-

huollon ja työsuojeluorganisaation kanssa, ja räätälöintityö juuri oman työyhteisön tarpeita vastaavaksi on edelleen käynnissä. Kun ensimmäiset keskustelut ovat takana, kokemukset mallin toimivuudesta käytännön tilanteissa ovat olleet lupaavia. Yhteisesti sovitun ja hyväksytyin mallin ongelmatilanteiden käsittelyn koetaan yhtenäistäneen henkilöstöpolitiikan linjaa ja edistäneen henkilöstön tasa-arvoa.

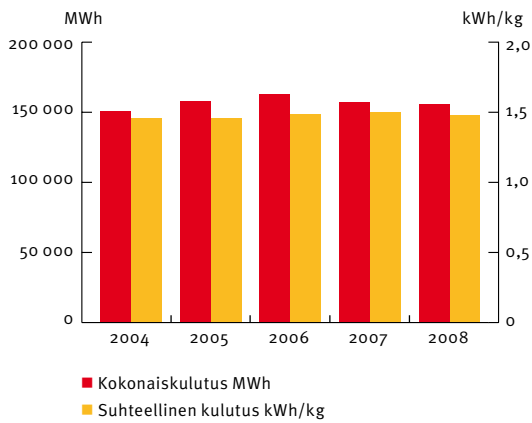
Käytännön kokemusten mukaan mallin katsotaan auttavan työyhteisöä käsittelemään konfliktitilanteita entistä rakentavammin ja edistävän keskustelemaan, inhimillisen työpaikkailmapiiirin syntyä, jossa asiat tuodaan ja otetaan esille rakentavassa hengessä. Pohjimmiltaan varhaisessa välittämisessä onkin kysymys aidosta huolenpidosta ja välittämisen kulttuurin luonnista työpaikalle. Saarioisten Säilyke Oy:n positiiviset kokemukset ja mallin kehitystyö ovat tarjonneet hienon lähtökohdan mallin käyttöönoton laajentamiselle myös muihin Saarioisten toimipaikkoihin.

Osaaminen näkyvämmäksi

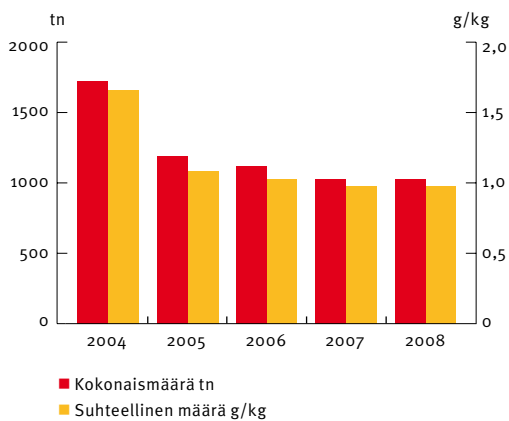
Saarioisissa on toteutettu parin vuoden aikana systemaattisesti myös tuotannon työntekijöiden kehityskeskusteluja. Näissä keskusteluissa on tärkeänä osa-alueena osaamisen arviointi työntekijän ja esimiehen kesken. Osaamiskeskustelujen tulokset vietään osaamisenhallintajärjestelmään vähitellen kaikissa yhtiöissä ja henkilöiden ajantasaiset osaamiset saadaan pian järjestelmällisesti hyödynnetyksi erilaisissa poikkeustilanteissa. Järjestelmän hyötykäyttöä on tarkoitus laajentaa entisestään ja saada koko konserni vähitellen yhdenmukaisen järjestelmän piiriin.

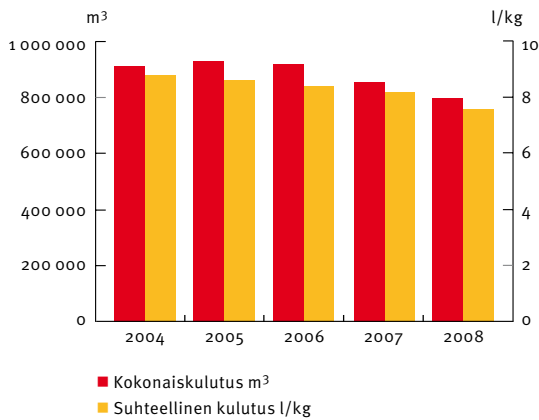
Energiankulutus

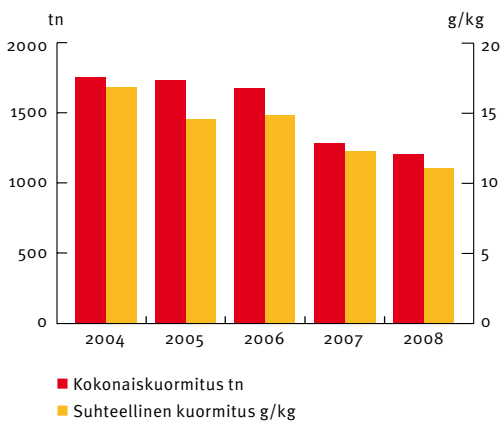
Kaatopaikkajäte

Vedenkulutus

Jäteveden kuormitus

” Konsernitason päämittarit ovat energian- ja vedenkulutus, kaatopaikkajätteen määrä sekä jäteveden laatu.

Ympäristö

Yleistä

Saarioinen Oy:n ympäristöjärjestelmä kattaa elintarviketuotannon ja teurastustoiminnan ja niihin liittyvän hankinnan, tuotekehityksen, laadunohjauksen, myynnin ja markkinoinnin, toimitukset sekä hallinnon. Inspecta Sertifiointi Oy on viimeksi auditoinut järjestelmän syksyllä 2008, ja se täyttää standardin SFN-EN-ISO 14001:2004 vaatimukset. Kaikilla Saarioisten tuotantolaitoksilla on voimassa olevat ympäristöluvut ja omat ympäristöohjelmat, joihin kirjataan vuosittain tavoitteet.

Saarioisten ympäristöpäämäärät ovat energia- ja materiaali-tehokkuus. Konsernitason päämittarit ovat energian- ja vedenkulutus, kaatopaikkajätteen määrä sekä jäteveden laatu. Päämittareiden kehitys vuonna 2008 oli hyvä. Kulutus väheni sekä kokonais- että suhteellisten määrien osalta lukuun ottamatta kaatopaikkajätettä, jonka määrä pysyi vuoden 2007 tasolla.

Energiatehokkuus

Energiankulutus

Energiaa kuluu elintarvikkeiden valmistusprosessien kaikissa vaiheissa. Myös tuoteturvallisuus vaatii riittäviä kypsennyskäsittelyjä ja nopeaa jäädyttämistä sekä paljon kylmäsäilytystiloja.

Energiankäytön tehostaminen onkin yksi tärkeimmistä ympäristöpäämääristämme. Saarioinen on mukana elinkeinoelämän energiatehokkuussopimusjärjestelmässä, jossa energiakulutuksen tehostamistavoitteeksi on asetettu yhdeksän prosenttia vuosina 2008–2016. Sopimusjärjestelmässä mukanaolo edellyttää muun muassa aikataulutettujen energiankäytön tehostamisen päämäärien asettamista, energiatehokkuuden huomioonottamista kaikissa toiminnoissa sekä henkilökunnan koulutusta ja sisäistä viestintää. Energian kokonaiskulutus on erilaisten tehostamistoimien ansiosta ollut laskeva vuodesta 2006 alkaen, ja suhteellinen kulutus laski 1,3 prosenttia vuonna 2008 vuoden 2007 tasosta.

Materiaalitehokkuus

Vedenkulutus ja jäteveden laatu

Saarioisten kaikissa tuotantolaitoksissa käytetään kunnan puhdistamaa talousvettä, jonka laatua tarkkaillaan tuotantolaitoksien

omavalvontasuunnitelmien mukaan. Suurin osa käytetystä vedestä kuluu laitosten puhtaanapitoon, sillä elintarviketeollisuuden edellyttämän korkean hygieniatason ylläpitäminen vaatii paljon hyvälaatuista vettä. Veden käyttöä tehostetaan pääasiassa teknisillä keinoilla ja opastamalla vedenkäyttäjää oikeisiin työtapoihin. Kokonaisvedenkulutus on laskenut vuodesta 2005 alkaen. Veden kokonaiskulutus laski vuonna 2008 edellisen vuoden tasosta 55 000 m³ ja suhteellinen kulutus 0,6 litraa.

Saarioisten kaikkien tuotantolaitosten jätevedet johdetaan kunnallisille jätevedenpuhdistamoille. Jäteveden laatua tutkitaan ympäristölupamääräysten mukaisesti ja tutkimustulosten perusteella seurataan jätevesikuormitusta eli laatua. Jäteveden biologinen hapenkulutus (BHK₇) laski vuonna 2008 noin 80 tonnia vuoden 2007 tasosta.

Jätteet ja pakkausmateriaalit

Elintarvikkeiden valmistuksen yhteydessä syntyy monenlaista jätettä, josta noin 90 prosenttia pystytään hyödyntämään joko materiaalina tai energiana. Kaikissa tuotantolaitoksissa jätteet lajitellaan ja toimitetaan hyödynnettäväksi. Lajiteltavia jakeita ovat energiajäte, erilaiset biojätteet, pahvi, paperi, muovi, metallit ja ongelmajätteet. Hyödyntämiskelvoton osa, joka sisältää märkää ja likaista materiaalia, toimitetaan kaatopaikalle. Kaatopaikalle toimitettavan jätteen määrä onkin jätehuollon haasteellinen päämittari. Kaatopaikkajätteen määrä pysyi vuonna 2008 edellisen vuoden tasolla, vaikka tavoitteena on jätteen määrän jatkuva vähentäminen.

Kaikki Saarioisten tuotteissaan käyttämät pakkausmateriaalit voi hyödyntää joko energiana tai materiaalina. Muovipakkaukset kelpaavat energiajätteen keräykseen ja osan voi hyödyntää myös materiaalina. Kartonkipakkaukset voi toimittaa keräyskartongin keräykseen ja lasin sekä metallin omiin keräyspisteisiinsä. Myös alumiinivuoat voi laittaa metallinkeräykseen. Pakkausmateriaaleihin lisätään parhaillaan kierrätysmerkkejä opastamaan kuluttajaa hyödyntämään materiaalit oikein.

YMPÄRISTÖVASTUUN MITTARIT	2004	2005	2006	2007	2008
ENERGIA					
kokonaiskulutus (MWh)	151 000	158 000	163 000	157 000	156 000
suhteellinen kulutus (kWh/tuotekg)	1,46	1,46	1,49	1,5	1,48
VESI					
kokonaiskulutus (m ³)	902 000	917 000	909 000	845 000	790 000
suhteellinen kulutus (l/tuotekg)	8,7	8,5	8,3	8,1	7,5
JÄTEVEDEN BHK₇					
kokonaismäärä (tn/a)	1 770	1 750	1 690	1 300	1 220
suhteellinen määrä (g/tuotekg)	17	14,7	15	12,4	11,2
KAATOPAIKKAJÄTE					
kokonaismäärä (tn)	1 720	1 190	1 120	1 030	1 030
suhteellinen määrä (g/tuotekg)	16,6	10,9	10,3	9,8	9,8

Hallituksen toimintakertomus

1.1.2008–31.12.2008

Olennaiset tapahtumat tilikaudella

Konsernin liikevaihto oli 342,2 miljoonaa euroa, missä oli kasvua 4,7 prosenttia edellisestä vuodesta. Liikevaihdosta 97,5 prosenttia kertyi kotimaasta. Merkittävin asiakasryhmä oli edelleen kotimaan vähittäiskauppa, jossa tuore valmisruoka oli menestyvin tuoteryhmä. Tilikauden aikana tehtiin merkittäviä investointipäätöksiä, joilla varaudutaan tulevaisuuden kasvuun ja kannattavuuden säilyttämiseen.

Tilikauden aikana Saarioisten Säilyke Oy laajensi hilloliiketoimintaansa ostamalla maaliskuussa Apetit Pakaste Oy:ltä Dronningholm-hillojen ja marmeladien valmistukseen käytettävät koneet ja laitteet sekä rekisteröidyt tavaramerkit. Tehty kauppa nosti Saarioisen suurimmaksi valmistajaksi hillojen vähittäiskaupassa. Hillojen valmistus ja myynti alkoivat Huittisissa syksyllä 2008. Lisäksi tehtiin yhteistyösopimus Apetit Kala Oy:n valmistamien kalatuotteiden myynnistä ja markkinoinnista HoReCa-sektorille.

Ruoka-Saarioinen Oy teki kesäkuussa yhteistyösopimuksen HK Ruokatalo Oy:n kanssa broilerraaka-aineen ostosta. Tehty sopimus parantaa Ruoka-Saarioisten toimintamahdollisuuksia broilertuotteiden markkinoilla sekä varmistaa osaltaan kotimaisen luuttoman raaka-aineen saannin konserniin. Saarioisten Keskuslähettämö Oy:n toiminnanohjauksen ohjelmistovaihto viivästyi, jonka johdosta ohjelmistotoimittajaa jouduttiin vaihtamaan heinäkuussa.

Konsernin tulos rahoituserien jälkeen oli 15,6 miljoonaa euroa, mikä oli selvästi vähemmän kuin edellisvuonna. Vuoden 2008 tulokseen ei sisällynyt merkittäviä tulosta parantavia kertaluentoja eriä kuten vuoden 2007 tulokseen. Olennainen tekijä tuloksen heikkenemisessä oli raaka-aineiden hintojen voimakas nousu, jota ei kaikilta osin saatu vietyä myyntihintoihin.

Konsernin omavaraisuusaste heikkeni hiukan tilikauden aikana ollen tilikauden lopussa 57,1 prosenttia eli kuitenkin edelleen hyvällä tasolla. Maksuvalmius säilyi hyvänä koko tilikauden ajan.

Konsernin taloudellista asemaa ja tulosta kuvaavat tunnusluvut on esitetty sivulla seitsemän olevassa taulukossa.

Investoinnit

Konsernin nettoinvestoinnit olivat 27,4 miljoonaa euroa, joka oli konsernin historian suurin vuosittainen investointisumma ja lähes 10 miljoonaa euroa enemmän kuin edellisvuonna. Päätetyistä investointikohteista suurimpia olivat Viron Raplaan rakennettava valmisruokatehdas, Sahalahden valmisruokatehtaaseen tehtävät laajennusinvestoinnit sekä vuoden 2007 lopulla aloitettu Jyväskylän teurastamon laajennus- ja saneerausinvestointi. Yksittäisistä koneinvestoinneista merkittävin oli Valkeakoskelle Liha-Saarioisiin hankittu italianleipälinja.

Tutkimus- ja kehitystoiminta

Konserni panosti edelleen tuotantoprosessien ja uusien tuotteiden kehittämiseen. Oman kehittämisen ohella osallistuttiin alan kehityshankkeisiin, kuten elintarvikealan valtakunnalliseen TuottavuusTalkoot-projektiin, jolla pyritään vähentämään henkilöstön sairauspoissaoloja. Toiminnan tehokkuuden parantamiseksi jatkettiin prosessimaisen toimintamallin kehittämistä.

Henkilöstö

Yhtiön palveluksessa työskenteli vuonna 2008 keskimäärin 2253 henkilöä. Määrä oli 24 henkilöä enemmän kuin vuonna 2007. Suurimpana syynä henkilöstömäärän kasvuun oli tuotteiden käsinkeräily tehdaspakkakunnilla. Tilikauden lopussa henkilöstön määrä oli 2153 henkilöä, missä oli yhden henkilön vähennys edelliseen vuoteen verrattuna.

Henkilöstön kehittämisessä kiinnitettiin erityishuomiota työturvallisuuteen ja perehdytykseen vuonna 2008. Turvallisuus sisällytettiin monin eri tavoin konsernissa järjestettyihin koulutus- ja kehittämistilaisuuksiin. Keskeisimpiin kehittämisalueisiin kuului myös esimiesten koulutus, jota toteutettiin monipuolisesti vuoden aikana.

Ympäristö

Saarioisten ympäristöjärjestelmä täyttää standardin SFN-EN-ISO 14001:2004 vaatimukset. Kaikilla Saarioisten tuotantolaitoksilla on ympäristölainsäädännön edellyttämät ympäristöluvut toimintoilleen.

Saarioinen Oy on liittynyt elinkeinoelämän energiatehokkuussopimusjärjestelmään, jossa energiakulutuksen tehostamistavoitteeksi on asetettu yhdeksän prosenttia vuosien 2008–2016 välisenä aikana. Sopimusjärjestelmässä mukanaolo edellyttää energiatehokkuuden huomioonottamista kaikissa toiminnoissa sekä muun muassa henkilökunnan koulutusta ja sisäistä viestintää. Energiankäytöstä ja siihen liittyvistä tehostamistoimista raportoidaan vuosittain energiatehokkuussopimuksen seurantarjestelmään.

Riskit ja riskienhallinta

Saarioinen-konsernin riskienhallinnassa riskit luokitellaan neljään tasoon: strategisiin, operatiivisiin, rahoituksellisiin ja vahinkoperusteisiin. Riskien merkittävyyden arvioinnissa on kiinnitetty huomiota riskin toteutumisen todennäköisyyteen ja vaikutuksen suuruuteen.

Strategiset riskit ovat konsernin päämäärien ja tavoitteiden saavuttamiseen liittyvää epävarmuutta. Näiden riskien hallinnasta vastaavat emoyhtiön hallitus ja toimitusjohtaja.

Operatiiviset riskit ovat liiketoimintaan ja vuosisuunnitelmien toteuttamiseen liittyviä liikeriskejä. Vastuu niiden hallinnasta on tytäryhtiöiden ja markkinoinnin johdolla. Tytäryhtiöiden johtoryhmät ovat arvioineet liikeriskejä ja

niiden vaikutuksia. Merkittävimpiä operatiivisia riskejä ovat eläintauteihin liittyvät uhat, merkin imagoon negatiivisesti vaikuttavat tuoteriskit, kilpailutilanteen ja asiakaskunnan voimakkaan muuttumisen mahdolliset vaikutukset sekä keskeisten tietojärjestelmien käytön estävät virheet. Saarioinen-merkin imagoa ja asemaa on vahvistettu mainoskampanjoilla ja asiakkuuksien hallinnan kehittämällä sekä muilla markkinointitoimenpiteillä. Tietohallinnon riskejä on pienennetty tietoriskikartoitusten perusteella tehdyillä parannuksilla ja tietojärjestelmähankkeisiin sisältyvillä riskianalyseilla.

Rahoitukselliset riskit liittyvät saataviin, korkoihin, vakuutuksiin, hyödykehintoihin ja kassavirtaan. Sähkön hintariskiä vastaan on suojauduttu sähköjohdannaissopimuksilla, joiden toteutuksesta vastaa konsernin ostajohtaja. Muiden riskien hallinnasta vastaa rahoitusperiaatteiden mukaisesti konsernin talusjohtaja.

Vahinkoperusteiset riskit sisältävät omaisuus- ja henkilövahingot, joiden suojaksi on olemassa konsernin vakuutus käytännön mukaiset vakuutukset. Esine- ja keskeytysriskien sekä työturvallisuusriskien kartoitusta ja hallintaa on jatkettu yhteistyössä vakuutusmeklarin ja vakuutusyhtiöiden kanssa.

Tulevaisuuden näkymät

Vuonna 2009 Saarioinen-konsernissa keskitytään aloitettujen suurten investointien tulokselliseen toteuttamiseen. Tavoitteena on saada sekä Jyväskylän teurastamoinvestointi että Raplan valmisruokatehtaan rakentaminen pääosin valmiiksi vuoden 2009 aikana. Yleisen taloudellisen tilanteen hankaluudesta huolimatta Saarioinen tavoittelee kohtuullista kasvua myös vuodelle 2009. Asetettujen tavoitteiden saavuttaminen edellyttää paitsi kustannustehokasta toimintaa myös kehittyvää tuottavuutta konsernin kaikissa yksiköissä.

Saarioisten Keskuslähettämö Oy:n uusi ohjelmisto otetaan käyttöön tilikauden aikana. Lopulliset tiedot aiempien ohjelmistohankkeiden kustannusvaikutuksista varmistuvat alkaneen tilikauden aikana.

Konsernituloslaskelma

(Luvut 1000 euroa)		1.1. –31.12. 2008	1.1. –31.12. 2007
	Liite		
LIKEVAIHTO	2.0	342 202	326 871
Valmisvarastojen muutos (lisäys+/vähennys-)		4 342	-3 654
Liiketoiminnan muut tuotot	2.1	2 467	10 059
Materiaalit ja palvelut	2.2	-153 975	-138 578
Henkilöstökulut	2.3	-86 467	-80 914
Poistot ja arvonalentumiset	2.4	-14 229	-17 474
Liiketoiminnan muut kulut	2.5	-78 107	-71 504
LIIKEVOITTO		16 233	24 806
Rahoitustuotot ja -kulut	2.6	-647	-693
VOITTO ENNEN SATUNNAISIA ERIÄ		15 586	24 113
Satunnaiset erät	2.7	-500	-500
VOITTO ENNEN TILINPÄÄTÖSSIIRTOJA JA VEROJA		15 086	23 613
Tulovero	2.9	-4 113	-6 176
Vähemmistön osuus		-6	-27
TILIKAUDEN VOITTO		10 967	17 410

Konsernitase

(Luvut 1000 euroa)		31.12.2008	31.12.2007
VASTAAVAA	Liite		
PYSYVÄT VASTAAVAT			
Aineettomat hyödykkeet	3.1	2 201	706
Konserniliikearvo	3.1	145	219
Aineelliset hyödykkeet	3.2	126 750	114 993
Sijoitukset	3.3		
Osuudet osakkuusyrityksissä		409	409
Muut sijoitukset		706	702
Muut saamiset		1 282	1 369
Sijoitukset yhteensä		2 397	2 480
Pysyvät vastaavat yhteensä		131 493	118 398
VAIHTUVAT VASTAAVAT			
Pitkäaikaiset saamiset	3.4	415	0
Vaihto-omaisuus	3.5	27 883	22 112
Lyhytaikaiset saamiset	3.6	49 020	44 364
Rahat ja pankkisaamiset		7 890	16 484
Vaihtuvat vastaavat yhteensä		85 208	82 960
VASTAAVAA YHTEENSÄ		216 701	201 358
VASTATTAVAA			
OMA PÄÄOMA	3.7		
Osakepääoma		8 961	8 961
Käyttöraho		102 495	89 793
Tilikauden voitto		10 967	17 410
Oma pääoma yhteensä		122 423	116 164
VÄHEMMISTÖOSUUS		1 292	1 285
VIERAS PÄÄOMA			
Laskennallinen verovelka	3.8	9 172	9 083
Pitkäaikainen vieras pääoma	3.9	38 114	26 511
Lyhytaikainen vieras pääoma	3.10	45 700	48 315
Vieras pääoma yhteensä		92 986	83 909
VASTATTAVAA YHTEENSÄ		216 701	201 358

Konsernirahoituslaskelma

(Luvut 1000 euroa)

	2008	2007
LIIKETOIMINNAN RAHAVIRTA		
Voitto (tappio) ennen satunnaisia eriä	15 586	24 113
Oikaisut:		
Suunnitelman mukaiset poistot	14 204	17 469
Rahoitustuotot ja -kulut	647	693
Muut oikaisut	16	-2 717
Rahavirta ennen käyttöpääoman muutosta	30 453	39 558
Käyttöpääoman muutos:		
Lyhytaikaiset korottomat liikesaamiset (lisäys-/vähennys+)	-4 930	3 400
Vaihto-omaisuus (lisäys-/vähennys+)	-5 771	2 595
Lyhytaikaiset korottomat velat (lisäys+/vähennys-)	1 854	-247
Liiketoiminnan rahavirta ennen rahoituseriä ja veroja	21 606	45 306
Maksetut korot ja maksut	-1 430	-1 070
Saadut korot liiketoiminnasta	632	285
Maksetut välittömät verot	-7 360	-2 909
LIIKETOIMINNAN RAHAVIRTA	13 448	41 612
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA		
Investoinnit aineellisiin ja aineettomiin hyödykkeisiin	-27 407	-18 469
Aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden luovutustulot	9	2 664
Myönnetyt lainat	0	-990
Investoinnit muihin sijoituksiin	-4	47
Lainasaamisten takaisinmaksut	45	36
Luovutustulot muista sijoituksista	0	53
Saadut korot investoinneista	62	15
Saadut osingot investoinneista	8	8
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	-27 287	-16 636
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA		
Konsernirahoitus (lisäys+/vähennys-)	1 617	1 524
Pitkäaikaisten lainojen nostot	16 100	0
Pitkäaikaisten lainojen takaisinmaksut	-7 946	-11 575
Maksetut osingot ja muu voitonjako	-4 529	-4 529
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA	5 242	-14 580
Muuntoerot	3	0
Rahavarojen muutos	-8 594	10 396
Rahavarat tilikauden alussa	16 484	6 088
RAHAVARAT TILIKAUDEN LOPUSSA	7 890	16 484

Emoyhtiön tuloslaskelma

(Luvut 1000 euroa)		1.1. -31.12. 2008	1.1. -31.12. 2007
	Liite		
LIKEVAIHTO	2.0	49 802	48 129
Liiketoiminnan muut tuotot	2.1	1 830	1 119
Materiaalit ja palvelut	2.2	-560	-544
Henkilöstökulut	2.3	-8 914	-8 031
Poistot ja arvonalentumiset	2.4	-535	-624
Liiketoiminnan muut kulut	2.5	-41 270	-39 429
LIKEVOITTO		353	620
Rahoitustuotot ja -kulut	2.6	1 349	324
VOITTO ENNEN SATUNNAISIA ERIÄ		1 702	944
Satunnaiset erät	2.7	10 740	21 472
VOITTO ENNEN TILINPÄÄTÖSSIIRTOJA JA VEROJA		12 442	22 416
Tilinpäätössiirrot	2.8	230	202
Tuloverot	2.9	-3 398	-5 906
TILIKAUDEN VOITTO		9 274	16 712

Emoyhtiön tase

(Luvut 1000 euroa)

		31.12.2008	31.12.2007
VASTAAVAA	Liite		
PYSYVÄT VASTAAVAT			
Aineettomat hyödykkeet	3.1	750	427
Aineelliset hyödykkeet	3.2	6 613	6 117
Sijoitukset	3.3		
Osuudet saman konsernin yrityksissä		42 177	41 952
Osuudet osakkuusyhteisöissä		384	384
Muut sijoitukset		213	209
Saamiset saman konsernin yrityksiltä		64 189	40 248
Muut saamiset		1 244	1 309
Sijoitukset yhteensä		108 207	84 102
Pysyvät vastaavat yhteensä		115 570	90 646
VAIHTUVAT VASTAAVAT			
Pitkäaikaiset saamiset	3.4	415	0
Lyhytaikaiset saamiset	3.6	44 558	39 215
Rahat ja pankkisaamiset		6 820	15 744
Vaihtuvat vastaavat yhteensä		51 793	54 959
VASTAAVAA YHTEENSÄ		167 363	145 605
VASTATTAVAA			
OMA PÄÄOMA	3.7		
Osakepääoma		8 961	8 961
Käyttöraho		50 561	38 378
Tilikauden voitto		9 274	16 712
Oma pääoma yhteensä		68 796	64 051
Tilinpäätössiirtojen kertymä	3.8	7 060	7 290
VIERAS PÄÄOMA			
Pitkäaikainen vieras pääoma	3.9	38 033	22 095
Lyhytaikainen vieras pääoma	3.10	53 474	52 169
Vieras pääoma yhteensä		91 507	74 264
VASTATTAVAA YHTEENSÄ		167 363	145 605

Emoyhtiön rahoituslaskelma

(Luvut 1000 euroa)	2008	2007
LIIKETOIMINNAN RAHAVIRTA		
Voitto (tappio) ennen satunnaisia eriä	1 702	944
Oikaisut:		
Suunnitelman mukaiset poistot	535	621
Rahoitustuotot ja -kulut	-1 349	-324
Muut oikaisut	0	2
Rahavirta ennen käyttöpääoman muutosta	888	1 243
Käyttöpääoman muutos:		
Lyhytaikaiset korottomat liikesaamiset (lisäys-/vähennys+)	-5 708	5 416
Lyhytaikaiset korottomat velat (lisäys+/vähennys-)	4 739	-850
Liiketoiminnan rahavirta ennen rahoituseriä ja veroja	-81	5 809
Maksetut korot ja maksut	-1 394	-962
Saadut korot liiketoiminnasta	2 716	1 285
Maksetut välittömät verot	-6 427	-2 075
LIIKETOIMINNAN RAHAVIRTA	-5 186	4 057
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA		
Investoinnit aineellisiin ja aineettomiin hyödykkeisiin	-1 354	-433
Myönnettyt lainat	0	-990
Investoinnit muihin sijoituksiin	-228	-5
Lainasaamisten takaisinmaksut	15	8
Saadut korot investoinneista	60	8
Saadut osingot investoinneista	6	6
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	-1 501	-1 406
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA		
Konsernirahoitus (lisäys+/vähennys-)	-12 408	17 663
Pitkäaikaisten lainojen nostot	16 150	0
Pitkäaikaisten lainojen takaisinmaksut	-1 449	-5 574
Maksetut osingot ja muu voitonjako	-4 529	-4 529
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA	-2 236	7 560
Muuntoerot	-1	-6
Rahavarojen muutos	-8 924	10 205
Rahavarat tilikauden alussa	15 744	5 539
RAHAVARAT TILIKAUDEN LOPUSSA	6 820	15 744

Tilinpäätöksen laadintaperiaatteet

Yleistä

Saarioinen Oy:n emoyhtiö on Artekno Oy, jonka kotipaikka on Tampere, ja joka on laatinut oman konsernitilinpäätöksensä. Sitä säilytetään osoitteessa Järvensivuntie 1, 33100 Tampere.

Konsernitilinpäätös

Konsernin tuloslaskelmaan, taseeseen ja rahoituslaskelmaan sisältyvät emoyhtiö Saarioinen Oy:n lisäksi Ruoka-Saarioinen Oy, Liha-Saarioinen Oy, Saarioisten Säilyke Oy, Saarioisten Lihanjalostus Oy, Arsaar Oy, Saarioisten Keskuslähettämö Oy, Kiinteistö Oy Jyväskylän Suluntie 1, Kiinteistö Oy Sahalahden Isoniementie 76 sekä Saarioinen Eesti OÜ ja AS Meleco Tallinnassa Virossa ja Finnsaar AB Tukholmassa Ruotsissa.

Konsernitilinpäätöksessä on jätetty konserniin kuuluvista yhtiöistä pois Herkku-Broiler Oy ja Saarioisten Jyväbroiler Oy, koska ne eivät ole toimineet tilikauden aikana sekä Asunto Oy Masonpelto, koska sen toiminta on ollut vähäistä tilikauden aikana eikä se ole harjoittanut liiketoimintaa. Näillä toimenpiteillä ei ole olennaista vaikutusta konsernin tulokseen eikä vapaaseen omaan pääomaan.

Konsernin omistusosuuden mukainen osuus osakkuusyhtiöiden tilikauden tuloksesta on vähäinen, minkä vuoksi osuutta ei ole tuloslaskelmassa esitetty eikä taseessa siten ole tehty eliminointoja.

Konserniyhtiöiden keskinäisen osakeomistuksen eliminoinnissa on käytetty hankintamenomenetelmää.

Konsernitaseessa on eliminoitu keskinäiset saamiset ja velat. Konsernituloslaskelmassa on puolestaan eliminoitu yhtiöiden väliset myynnit, sisäiset hyvitykset ja veloitukset, sisäinen kate sekä voitonjako.

Konsernitilinpäätöksessä tehtyjen ja suunnitelman mukaisten poistojen kertynyt erotus merkitään konsernitaseeseen jaettuna omaan pääomaan ja laskennalliseen verovelkaan sekä niiden muutos konsernituloslaskelmaan jaettuna laskennallisen verovelan muutokseen ja tilikauden tulokseen.

Poistoperiaatteet

Käyttöomaisuus on aktivoitu välittömään hankintamenuon. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu tasapoistoina käyttöomaisuusesineiden arvioidun taloudellisen pitoajan perusteella. Käyttöomaisuuden myyntitappiot on kirjattu suunnitelman mukaisten poistojen lisäyksenä ja myyntivoitot on kirjattu liiketoiminnan muihin tuottoihin.

Konsernissa käytetyt poistoajat:

Rakennukset ja rakennelmat	20–40 vuotta
Koneet ja kalusto	5–15 vuotta
Muut pitkävaikutteiset menot	3–10 vuotta

Arvonkorotusperiaatteet

Tytäryhtiöosakkeiden arvonkorotukset perustuvat osakkeiden hankintamenuon ylittäviin substanssiarvoihin.

Maa-alueiden arvonkorotukset perustuvat yhtiöissä laadittuihin arvioihin. Arvonmäärittämissä menetelmänä on käytetty neliohintamenetelmää.

Vaihto-omaisuuden arvostus

Vaihto-omaisuus on arvostettu FIFO-periaatetta noudattaen välittömään hankintahintaan, kuitenkin enintään todennäköiseen luovutushintaan.

Valuuttamäärien erien käsittely

Ulkomaanrahan määräiset liiketapahtumat kirjataan tapahtumapäivän kurssiin. Tilikauden päättyessä olennaiset avoimena olevat ulkomaanrahan määräiset erät on arvostettu Euroopan keskuspankin noteeraamiin tilinpäätöspäivän keskikurssiin. Kurssierot on kirjattu tuloslaskelmaan.

Eläkekulujen käsittely

Eläkkeet hoidetaan eläkevakuutusilla. Tilikauden eläkekulut on kirjattu kokonaisuudessaan kuluksi tuloslaskelmaan.

Tutkimus- ja tuotekehityskulut

Tutkimus- ja tuotekehityskulut on kirjattu kuluksi tuloslaskelmaan. Niiden määrä on alle yksi prosentti liikevaihdosta.

Johdannaissopimukset

Riskienhallinnan periaatteiden mukaisesti konsernissa voidaan käyttää valuuttojen, korkojen ja hyödykkeiden hintariskeiltä suojautumiseen johdannaisia. Johdannaiset arvostetaan tilinpäätöksessä hankintamenuon tai sitä alempaan käypään arvoon. Konserni suojaa tulevia sähköostoja sähköjohdannaisilla ja soveltaa sähköjohdannaisiin suojauslaskentaa. Suojauslaskentaa sovellettaessa realisoitumattomia voittoja tai tappioita ei kirjata tuloslaskelmaan eikä omaan pääomaan. Mahdollisessa ylisuojautumistilanteessa realisoitumattomat tappiot kirjataan kuitenkin tuloslaskelmaan. Tilinpäätöshetkellä avoinna olevista sähköjohdannaisista on ilmoitettu liitetiedoissa kohde-etuuden arvojen lisäksi käyvät arvot, jotka kertovat tulosvaikutuksen, joka olisi syntynyt johdannaisten sulkeemisesta tilinpäätöshetkellä.

2. Tuloslaskelman liitetiedot

	KONSERNI		EMOYHTIÖ	
	2008	2007	2008	2007
2.0 LIIKEVAIHTO				
Liikevaihto markkina-alueittain				
Kotimaa				
Myynti konserniyhtiöille			49 747	48 057
Muu myynti	333 622	317 722	56	72
Kotimaa yhteensä	333 622	317 722	49 802	48 129
Vienti ja ulkomaat	8 580	9 149	0	0
Yhteensä	342 202	326 871	49 802	48 129
2.1 LIIKETOIMINNAN MUUT TUOTOT				
Liiketoiminnassa käytetyn omaisuuden myyntivoitot				
	0	8 722	0	1
Muut tuotot	2 467	1 337	1 830	1 118
Yhteensä	2 467	10 059	1 830	1 119
2.2 MATERIAALIT JA PALVELUT				
Aineet, tarvikkeet ja tavarat				
Ostot tilikauden aikana	-149 723	-133 457	0	0
Varaston muutos +/-	1 427	1 059	0	0
Yhteensä	-148 296	-132 398	0	0
Ulkopuolisilta ostetut palvelut	-5 679	-6 180	-560	-544
Yhteensä	-153 975	-138 578	-560	-544
2.3 HENKILÖSTÖKULUT				
Toimitusjohtaja ja hallituksen jäsenet	-1 023	-939	-392	-398
Muut palkat ja palkkiot	-68 183	-64 455	-6 704	-6 149
Eläkekulut	-11 978	-10 210	-1 425	-1 064
Muut henkilösivukulut	-5 283	-5 310	-394	-420
Yhteensä	-86 467	-80 914	-8 914	-8 031
Henkilöstön määrä keskimäärin				
- toimihenkilöt	422	426	159	157
- työntekijät	1 831	1 803	0	0
Yhteensä	2 253	2 229	159	157

Lähipiirivastuut

Konsernin johdon eläkeiäksi on sovittu 60 vuotta.

Osakkeenomistajille tai johdolle ei ole myönnetty lainoja.

	KONSERNI		EMOYHTIÖ	
	2008	2007	2008	2007
2.4 POISTOT JA ARVONALENNUKSET				
Poistot ja arvonalennukset aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä josta konserniaktiivan poisto	-14 229 -74	-17 474 -74	-535	-624
2.5 LIIKETOIMINNAN MUUT KULUT	-78 107	-71 504	-41 271	-39 429
2.5.1 Tilintarkastajan palkkiot				
Tilintarkastuspalkkiot	-45	-32	-19	-13
Veroneuvonta	-6	0	-6	0
Muut palkkiot	0	-1	0	0
2.6 RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT				
Osinkotuotot				
Muilta	9	8	6	6
Korkotuotot pitkäaikaisista sijoituksista				
Saman konsernin yrityksiltä	0	0	2 267	1 204
Muut korko- ja rahoitustuotot				
Muilta	762	331	510	99
Yhteensä	771	339	2 783	1 309
Korko- ja muut rahoituskulut				
Saman konsernin yrityksille	0	0	-67	-327
Muille	-1 418	-1 032	-1 367	-658
Yhteensä	-1 418	-1 032	-1 434	-985
Rahoitustuotot ja -kulut yhteensä	-647	-693	1 349	324
2.7 SATUNNAISET ERÄT				
Satunnaiset tuotot				
Saadut konserniavustukset	0	0	16 200	25 600
Satunnaiset kulut				
Annetut konserniavustukset	-500	-500	-5 459	-4 128
Yhteensä	-500	-500	10 741	21 473
2.8 TILINPÄÄTÖSSIIRROT				
Suunnitelman mukaisten ja verotuksessa tehtyjen poistojen erotus			231	202
Yhteensä			231	202
2.9 TULOVEROT				
Tuloverot varsinaisesta toiminnasta	-4 024	-6 996	-3 398	-5 907
Laskennallisen verovelan muutos	-89	820	0	0
Yhteensä	-4 113	-6 176	-3 398	-5 907

3. Taseen liitetiedot

	KONSERNI		EMOYHTIÖ	
	2008	2007	2008	2007
3.1 AINEETTOMAT HYÖDYKKEET:				
Aineettomat oikeudet				
Hankintameno 1.1.	218	238	172	191
Vähennykset	0	-20	0	-19
Hankintameno 31.12.	218	218	172	172
Kertyneet poistot 1.1.	-210	-210	-168	-168
Tilikauden poistot	2	0	0	0
Kertyneet poistot 31.12.	-212	-210	-168	-168
Kirjanpitoarvo 31.12.	6	8	3	3
Muut pitkävaikutteiset menot				
Hankintameno 1.1.	10 961	10 839	3 528	3 355
Lisäykset	1 854	288	539	173
Vähennykset	-79	-166	-3	0
Hankintameno 31.12.	12 736	10 961	4 064	3 528
Kertyneet poistot 1.1.	-10 263	-5 883	-3 104	-2 823
Vähennysten ja siirtojen poistot	79	165	3	0
Tilikauden poistot	-357	-4 545	-216	-281
Kertyneet poistot 31.12.	-10 541	-10 263	-3 317	-3 104
Kirjanpitoarvo 31.12.	2 195	698	747	424
Aineettomat hyödykkeet yhteensä	2 201	706	750	427
3.1 KONSERNILIIKEARVO				
Hankintameno 1.1.	1 621	1 621		
Hankintameno 31.12.	1 621	1 621		
Kertyneet poistot 1.1.	-1 402	-1 328		
Tilikauden poistot	-74	-74		
Kertyneet poistot 31.12.	-1 476	-1 402		
Kirjanpitoarvo 31.12.	145	219		
3.2 AINEELLISET HYÖDYKKEET:				
Maa- ja vesialueet				
Hankintameno 1.1.	3 301	2 952	759	739
Lisäykset	0	349	0	21
Hankintameno 31.12.	3 301	3 301	759	759
Arvonkorotukset	1 110	1 110	1 110	1 110
Kirjanpitoarvo 31.12.	4 411	4 411	1 869	1 869

	KONSERNI		EMOYHTIÖ	
	2008	2007	2008	2007
Rakennukset ja rakennelmat				
Hankintameno 1.1.	113 101	110 248	9 228	9 225
Lisäykset	3 321	2 890	214	16
Vähennykset	0	-37	0	-13
Hankintameno 31.12.	116 422	113 101	9 442	9 228
Kertyneet poistot 1.1.	-49 097	-45 186	-5 341	-5 110
Vähennysten ja siirtojen poistot	0	36	0	13
Tilikauden poistot	-4 100	-3 947	-249	-245
Kertyneet poistot 31.12.	-53 197	-49 097	-5 590	-5 341
Kirjanpitoarvo 31.12.	63 225	64 004	3 852	3 887
Koneet ja kalusto				
Hankintameno 1.1.	132 267	121 562	1 748	1 840
Lisäykset	12 255	13 995	86	41
Vähennykset	-2 697	-3 290	-30	-133
Hankintameno 31.12.	141 825	132 267	1 804	1 748
Kertyneet poistot 1.1.	-88 359	-82 416	-1 571	-1 626
Vähennysten ja siirtojen poistot	2 670	2 909	29	131
Tilikauden poistot	-9 651	-8 852	-70	-76
Kertyneet poistot 31.12.	-95 340	-88 359	-1 612	-1 571
Kirjanpitoarvo 31.12.	46 485	43 908	192	177
Tuotantokoneiden ja laitteiden tasearvo 31.12.	42 753	40 426		
Muut aineelliset hyödykkeet				
Hankintameno 1.1.	178	163		
Lisäykset	7	15		
Hankintameno 31.12.	185	178		
Kertyneet poistot 1.1.	-125	-95		
Tilikauden poistot	-21	-30		
Kertyneet poistot 31.12.	-146	-125		
Kirjanpitoarvo 31.12.	39	53		
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat				
Hankintameno 1.1.	2 617	1 303	184	0
Lisäykset	11 639	2 533	700	184
Vähennykset	-1 666	-1 219	-184	0
Hankintameno 31.12.	12 590	2 617	700	184
Kirjanpitoarvo 31.12.	12 590	2 617	700	184
Aineelliset hyödykkeet yhteensä	126 750	114 993	6 613	6 117

3.3 SIJOITUKSET

OSAKKEET

SAAMISET

	OSAKKEET			SAAMISET		Sijoitukset yhteensä
	Konserni- yritykset	Omistus- yhteys- yritykset	Muut	Konserni- yritykset	Muut	
KONSERNI						
Hankintameno 1.1.		409	702		1 369	2 480
Lisäykset		0	4		0	4
Vähennykset		0	0		-87	-87
Hankintameno 31.12.		409	706		1 282	2 397
Kirjanpitoarvo 31.12.		409	706		1 282	2 397
EMOYHTIÖ						
Hankintameno 1.1.	34 552	384	209	40 248	1 309	76 702
Lisäykset	225	0	4	23 940	0	24 169
Vähennykset	0	0	0	0	-64	-64
Hankintameno 31.12.	34 777	384	212	64 189	1 244	100 807
Arvonkorotukset 1.1.	7 400					7 400
Arvonkorotukset 31.12.	7 400					7 400
Kirjanpitoarvo 31.12.	42 177	384	212	64 189	1 244	108 207

		Konsernin omistus- osuus%	Emoyhtiön omistus- osuus%
KONSERNIYRITYKSET			
Finnsaar Ab	Tukholma,Ruotsi	100,0	100,0
Ruoka-Saarioinen Oy	Tampere	100,0	100,0
Saarioinen Eesti OÜ	Tallinna, Viro	100,0	100,0
Saarioisten Jyväbroiler Oy	Tampere	100,0	100,0
Saarioisten Keskuslähettämö Oy	Tampere	100,0	100,0
Saarioisten Säilyke Oy	Tampere	100,0	100,0
Kiinteistö Oy Sahalahden Isoniementie 76	Kangasala	100,0	100,0
Liha-Saarioinen Oy	Tampere	100,0	69,3
Saarioisten Lihanjalostus Oy	Tampere	100,0	69,3
Kiinteistö Oy Jyväskylän Suluntie 1	Jyväskylä	100,0	69,3
AS Meleco	Tallinna, Viro	100,0	0
Herkku-Broiler Oy	Kangasala	96,0	96,0
Arsaar Oy	Tampere	65,0	65,0
As. Oy Masonpelto	Kangasala	56,8	0
OSAKKUUSYRITYKSET			
Tuoretie Oy	Vantaa	33,3	33,3
Satalab Oy	Huittinen	24,8	0
Findest Protein Oy	Kaustinen	16,6	16,6

	KONSERNI		EMOYHTIÖ	
	2008	2007	2008	2007
3.4 PITKÄAIKAISET SAAMISET				
Myyntisaamiset	415	0	415	0
Yhteensä	415	0	415	0
3.5 VAIHTO-OMaisuUS				
Aineet ja tarvikkeet	16 454	14 800		
Valmiit tuotteet/tavarat	11 429	7 312		
Yhteensä	27 883	22 112		
3.6 LYHYTAIKAISET SAAMISET				
Myyntisaamiset	45 581	40 395	43 466	38 299
Lainasaamiset	97	55	50	0
Muut saamiset	743	2	149	1
Siirtosaamiset	2 574	3 899	760	820
Saamiset saman konsernin yrityksiltä				
Myyntisaamiset	25	13	133	96
Yhteensä	49 020	44 364	44 558	39 215
3.7 OMA PÄÄOMA				
Osakepääoma 1.1.	8 961	8 961	8 961	8 961
Osakepääoma 31.12.	8 961	8 961	8 961	8 961
Käyttörahaso 1.1.	89 793	84 672	38 378	36 521
Edellisen tilikauden voitto	17 410	9 644	16 712	6 386
Osingonjako	-4 529	-4 529	-4 529	-4 529
Muuntoerot	-179	6	0	0
Käyttörahaso 31.12.	102 495	89 793	50 561	38 378
Tilikauden voitto	10 967	17 410	9 274	16 712
Yhteensä	122 423	116 164	68 797	64 051
3.8 TILINPÄÄTÖSSIIRTOJEN KERTYMÄ				
Kertynyt poistoero			7 060	7 290
3.8 LASKENNALLINEN VEROVELKA				
Tilinpäätössiirroista	9 172	9 083		

	KONSERNI		EMOYHTIÖ	
	2008	2007	2008	2007
3.9 PITKÄAIKAINEN VIERAS PÄÄOMA				
Lainat rahoituslaitoksilta	4 055	10 792	3 973	5 080
Eläkelainat	8 571	0	8 571	0
Lainat saman konsernin yrityksiltä	13 609	11 492	13 609	12 817
Muut pitkäaikaiset lainat	11 757	3 929	11 757	3 900
Siirtovelat	122	298	122	297
Yhteensä	38 114	26 511	38 033	22 095
Velat, jotka erääntyvät myöhemmin kuin viiden vuoden kuluttua:				
Lainat rahoituslaitoksilta	491	2 938	491	771
Eläkelainat	3 571	0	3 571	0
Lainat saman konsernin yrityksiltä	13 609	11 492	13 609	12 817
3.10 LYHYTAIKAINEN VIERAS PÄÄOMA				
Lainat rahoituslaitoksilta	846	1 713	780	780
Eläkelainat	1 429	0	1 429	0
Muut lainat	0	1 728	0	1 707
Saadut ennakot	27	21	0	0
Ostovelat	20 061	19 923	5 124	5 811
Muut velat	5 693	5 467	986	1 100
Siirtovelat	17 056	18 911	2 438	5 783
Velat saman konsernin yrityksille				
Ostovelat	588	552	42 717	36 988
Yhteensä	45 700	48 315	53 474	52 169
Siirtovelkoihin sisältyvät olennaiset erät:				
- henkilöstökulujaksotukset	15 916	14 252	1 598	1 528
- muut	1 140	4 659	840	4 255
Korottomat velat				
Lyhytaikainen	44 854	44 874	52 693	49 682

4. Muut liitetiedot

ANNETUT VAKUUKSET, VASTUUSITOUMUKSET JA MUUT VASTUUT

(luvut 1000 euroa)

	KONSERNI		EMOYHTIÖ	
	2008	2007	2008	2007
4.1 Velat, joiden vakuudeksi annettu kiinnityksiä tai muita vakuuksia				
Rahalaitoslainat	4 901	12 505	4 753	5 861
4.2 Taseeseen sisältymättömät vastuusitoumukset ja vastuut				
Takaukset				
Konserniyritysten puolesta	0	0	11 312	13 361
Muut	163	234	113	150
Yhteensä	163	234	11 425	13 511
Leasing- ja vuokravastuut				
Seuraavalla tilikaudella maksettavat	3 275	2 931	998	506
Myöhemmin maksettavat	12 084	13 950	1 381	465
Yhteensä	15 359	16 881	2 378	971
4.3 Yleisvakuutena annetut kiinnitykset ja muut vakuudet				
Annetut kiinteistökiinnitykset	17 682	18 522	1 596	1 596
Annetut muut vakuudet	11 161	15 244	11 161	15 244
Yhteensä	28 843	33 766	12 757	16 840
4.4 Johdannaispimukset				
Hyödykejohdannaiset				
Sähköjohdannaiset				
Käypä arvo	- 1 703	1 106	- 1 703	1 106
Kohde-etuuden arvo	7 717	4 760	7 717	4 760

VOITONJAKOEHDOTUS

Saarioinen Oy:n vapaa oma pääoma 31.12.2008 on:

Käyttörahoasto	50 561 055,51 euroa
Tilikauden voitto	9 274 489,70 euroa
Yhteensä	59 835 545,21 euroa

Tästä jakokelpoisia varoja on 59 835 545,21 euroa.

Hallitus ehdottaa, että osinkoa jaetaan osakkeelta 8,50 euroa eli yhteensä 4 528 800,00 euroa ja että loppu kirjataan käyttörahoastoon.

TOIMINTAKERTOMUKSEN JA TILINPÄÄTÖKSEN ALLEKIRJOITUKSET

Tampereella 27. päivänä maaliskuuta 2009

Juhani Avotie
hallituksen
puheenjohtaja

Kaisu Avotie
hallituksen jäsen

Ilkka Mäkelä
hallituksen jäsen,
toimitusjohtaja

Heikki Hytönen
hallituksen jäsen

Kari Tupeli
hallituksen jäsen

TILINTARKASTAJAN TILINPÄÄTÖSMERKINTÄ

Suoritetusta tilintarkastuksesta on tänään annettu kertomus.

Tampereella 27. päivänä maaliskuuta 2009

PricewaterhouseCoopers Oy
KHT-yhteisö

Hannu Pellinen, KHT

Janne Rajalahti, KHT

TILINTARKASTUSKERTOMUS

Saarioinen Oy:n yhtiökokoukselle

Olemme tarkastaneet Saarioinen Oy:n kirjanpidon, tilinpäätöksen, toimintakertomuksen ja hallinnon tilikaudelta 1.1.–31.12.2008. Tilinpäätös sisältää sekä konsernin että emoyhtiön taseen, tuloslaskelman, rahoituslaskelman ja liitetiedot.

Hallituksen ja toimitusjohtajan vastuu

Hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimisesta ja siitä, että ne antavat oikeat ja riittävät tiedot Suomessa voimassa olevien tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimista koskevien säännösten ja määräysten mukaisesti. Hallitus vastaa kirjanpidon ja varainhoidon valvonnan asianmukaisesta järjestämisestä ja toimitusjohtaja siitä, että kirjanpito on lain mukainen, ja että varainhoito on luotettavalla tavalla järjestetty.

Tilintarkastajan velvollisuudet

Tilintarkastajan tulee suorittaa tilintarkastus Suomessa noudatettavan hyvän tilintarkastustavan mukaisesti ja sen perusteella antaa lausunto tilinpäätöksestä, konsernitilinpäätöksestä ja toimintakertomuksesta. Hyvä tilintarkastustapa edellyttää ammattieettisten periaatteiden noudattamista ja tilintarkastuksen suunnittelua ja suorittamista siten, että saadaan kohtuullinen varmuus siitä, että tilinpäätöksessä tai toimintakertomuksessa ei ole olennaisia virheellisyyksiä ja että emoyhtiön hallituksen jäsenet ja toimitusjohtaja ovat toimineet osakeyhtiölain mukaisesti.

Tilintarkastustoimenpiteillä tulisi varmistua tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen lukujen ja muiden tietojen oikeellisuudesta. Toimenpiteiden valinta perustuu tilintarkastajan harkintaan ja arvioihin riskeistä, että tilinpäätöksessä on väärinkäytöksestä tai virheestä johtuva olennainen virheellisyys. Tarvittavia tarkastustoimenpiteitä suunniteltaessa arvioidaan myös tilinpäätöksen laadintaan ja esittämiseen liittyvää sisäistä valvontaa. Lisäksi arvioidaan tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen yleistä esittämistapaa, tilinpäätöksen laatimisperiaatteita sekä johdon tilinpäätöksen laadinnassa soveltamia arvioita.

Tilintarkastus on toteutettu Suomessa noudatettavan hyvän tilintarkastustavan mukaisesti. Käsityksemme mukaan olemme suorittaneet tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvia tarkastustoimenpiteitä lausuntoamme varten.

Lausunto

Lausuntonamme esitämme, että tilinpäätös ja toimintakertomus antavat Suomessa voimassa olevien tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimista koskevien säännösten ja määräysten mukaisesti oikeat ja riittävät tiedot konsernin sekä emoyhtiön toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta. Toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen tiedot ovat ristiriidattomia.

Tampereella 27. päivänä maaliskuuta 2009

PricewaterhouseCoopers Oy
KHT-yhteisö

Hannu Pellinen
KHT

Janne Rajalahti
KHT

Yhteystiedot

SAARIOINEN OY

Pääkonttori

Järvensivuntie 1, PL 108
33101 Tampere
puh. (03) 244 7111
faksi (03) 244 7261
email etunimi.sukunimi@saarioinen.fi
www.saarioinen.fi

Etelä-Suomen myyntikonttori

Mestarintie 17
01730 Vantaa
puh. (03) 244 7111
faksi (03) 244 8422

LIHA-SAARIOINEN OY

Tikinmaankatu 21, PL 122
37601 Valkeakoski
puh. (03) 244 7111
faksi (03) 244 7777

SAARIOISTEN LIHANJALOSTUS OY

Suluntie 1, PL 2
40351 Jyväskylä
puh. (014) 333 7211
faksi (014) 333 7166

RUOKA-SAARIOINEN OY

Isoniementie 76
36420 Sahalahti
puh. (03) 244 7111
faksi (03) 244 7960

SAARIOISTEN SÄILYKE OY

Teollisuustie 4
32700 Huittinen
puh. (03) 244 7111
faksi (03) 244 8225

SAARIOISTEN KESKUSLÄHETTÄMÖ OY

Tikinmaankatu 23, PL 45
37601 Valkeakoski
puh. (03) 244 7111
faksi (03) 244 8840

SAARIOINEN EESTI OÜ / AS MELECO

Männiku tee 102/3
11216 Tallinn, Eesti
puh. +372 655 9190
+372 659 3020
faksi +372 659 3021
www.meleco.ee

FINNSAAR AB

Solkraftsvägen 25
S-13570 Stockholm, Sverige
puh. +46 8 5565 8470
faksi +46 8 742 1138
www.annikkis.se

Finnsaar AB
Tukholma

Saarioinen Oy
Tampere

Saarioisten Säilyke Oy
Huittinen

Saarioisten Lihanjalostus Oy
Jyväskylä

Ruoka-Saarioinen Oy
Kangasala

Liha-Saarioinen Oy
Saarioisten Keskuslähettämö Oy
Valkeakoski

Saarioinen Oy
Vantaa

Saarioinen Eesti Oü
AS Meleco
Tallinna

www.saarioinen.fi

